

JÕGEVA ETTEVÕTLUSKAVA

2016

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS.....	3
1. HETKEOLUKORRA KIRJELDUS JA ANALÜÜS.....	5
1.1. Asukoht, taristu ja teenused	5
1.2. Tööjõud ja tööturg	7
1.3. Ettevõtlus	9
1.4. Piirkonna maine, tuntus ja turism	13
1.5. Koostööpartnerid	16
2. ETTEVÕTJATE KÜSITLUSE TULEMUSED	18
3. SWOT-ANALÜÜS JA ARENGUSTRATEEGIAD	25
4. ETTEVÕTLUSE ARENDAMISE MISSIOON, VISIOON, ALUSPÕHIMÕTTED JA TEGEVUSE EESMÄRGID	27
4.1. Missioon	27
4.2. Visioon.....	27
4.3. Eesmärgid ja tegevussuunised	27
6. RISKIANALÜÜS	35
7. KOKKUVÕTE	37

Lisad:

Lisa 1. Piirkonna ettevõtjate küsitluse ankeet

SISSEJUHATUS

Piirkonna ettevõtluse käekäik mõjutab otseselt nii kohaliku elu üldist arengut kui ka iga inimese heaolu ja elukvaliteeti. Ettevõtluse olemasolu tagab töökohtade ja teenuste mitmekesisuse piirkonnas, mis on omakorda eelduseks omavalitsuse tulubaasi täitumisele. Olukorras, kus Eesti omavalitsuste eelarve, võrreldes naaberriikidega, sõltub enim tulumaksu laekumisest, on eriti oluline teadvustada töökohtade ja ettevõtluse osatähtsust ning selle otsest mõju omavalitsuste arengule. Ettevõtja omakorda sõltub samuti oma tegevuses nii riigi seadusandlusest, infrastruktuurist kui ka kohalikust ettevõtluskeskkonnast ehk majandustegevust mõjutavatest ressurssidest ja tingimustest ning olemasolevast tehnilisest ja sotsiaalsest infrastruktuurist. Seetõttu on oluline hinnata piirkonda ettevõtluse seisukohast vaadelduna, kaardistada siinseid võimalusi, olemasolevaid ressursse ning probleemkohti. Antud osa käsitleb käesoleva ettevõtluskava esimene pool (peatükid 1-3).

Esmaseks eesmärgiks on läbi ettevõtluskava koostamise teadvustada laiemalt, et ühisel panustamisel ettevõtluskeskkonna arendamiseks võivad kõik ning et kohalikku majanduskeskkonda on võimalik kujundada. Vajalik on leida senisest enam koostöökohti ja -võimalusi ettevõtjate, omavalitsuste ja erinevate asutuste vahel. Oluline roll selles on kohaliku võimu ja avaliku sektori suhtumises ettevõtlusesse ja ettevõtjatesse. See võib väljenduda näiteks piirkonna sõnastatud visioonis ja pikemas arenguperspektiivis, maakasutuses, planeeringutes, ehitamise ja muu asjaajamisega seotud küsimuste lahendamise paindlikkuses ja kiiruses. Visioon ja sellest lähtuvad arengueesmärgid ja –tegevused, on kajastatud ettevõtluskava teises pooles (peatükis 4).

Kuigi omavalitsuste ülesanded on seadusega määratletud ning need ei hõlma ettevõtluse arendamise ja töökohtade loomise ülesannet, on seaduses ära märgitud, et omavalitsus otsustab ja korraldab ka neid kohaliku elu küsimusi, mida ei ole seadusega antud kellegi teise korraldada. Samuti on viimastel aastatel üha enam hakatud riiklikul tasemel pöörama tähelepanu omavalitsuste rollile ettevõtluse arendamisel – seda läbi mitmete sellesisuliste uuringute, analüüside ja meetmete. Ka haldusreformi tulemusena tekib rohkem võimalusi olukorras, kus suurem omavalitsus saab ennekõike võimaldada senisest põhjalikumalt spetsialiseerumist. Oluline on ära märkida, et nii haldusreform kui ka regionaalarengu strateegiad peavad oluliseks kohalike omavalitsuste võimekuse tõstmist kohaliku ettevõtluse arendamisel. Haldusreformi rakendamise seoses, on plaanis valmistada ette ka Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse (KOKS) muudatused. Eelkõige käsitlevad need muudatused kohaliku omavalitsuse pädevuste laienemist, seonduvalt ettevõtluskeskkonna arendamise ja tööturupoliitikaga.

Nii omavalitsused kui ka ettevõtted on pidevas omavahelises konkurentsisis, kus võideldakse eelkõige hõivatud elanike arvu pärast. Samas on ettevõtluse arendamise puhul oluline teha igakülgset koostööd, kuna selle mõju on igakülgsest oluliselt laialtulatav. Sellest tulenevalt, on ka käesolevat arengudokumenti koostades arvestatud mitte ainult Jõgeva linna põhiselt, vaid vaadeldud on ka laiemat pilti. Põhjuseks eelkõige asjaolu, et siinne ettevõtlus on tihedalt seotud Jõgeva linna ümbritseva Jõgeva valla ettevõtlusega ning ühise pildi nägemise vajalikkuse eelduseks on ka planeeritav haldusreform. Kuna dokumendi koostamise hetkel ei ole haldusreformi tulemusena moodustuva uue võimaliku omavalitsuse

piirid üheselt määratletud, lähtuti esialgu Jõgeva linna lähemast mõjupiirkonnast- seda nii ettevõtete kui ka tööjõu poolt vaadelduna. Ühtlasi on arvesse võetud maakonna üldisi tendentse.

Käesolev ettevõtluskava ja selle raames kirjeldatud arengu kavandamine, sisaldab hetkeolukorra kaardistust ja analüüsimist, sh SWOT-analüüsi. Eelneva põhjal koostatud strateegiline plaan sisaldab lähiaastate arengueesmärke, Jõgeva piirkonna ettevõtluse sõnastatud missiooni, visiooni ning eesmärkide saavutamiseks koostatud tegevusplaani.

Laiapõhjalise sisendi saamiseks, on antud dokumendi valmimisel kasutatud andmete kogumisel erinevaid võimalusi, seal hulgas nii ettevõtjate kui ka omavalitsuse esindajate osalusel toimunud ankeetküsitluse läbiviimist ning ühisseminare. Kokku andis läbi küsitluste tagasisidet ligi 160 inimest ning kolmel seminaril osales kokku ligi 50 inimest. Eelnimetatud valim annab aluse eeldusele, et dokumendi valmimise kaasatud asjaomaste isikute ja tegevuste laiapõhjaline kogum on piisav, et saadud tulemus vastaks piirkonna käekäigu eest hoolivate inimeste ootustele.

Ettevõtluskava koostamise eestvedajateks olid Jõgeva linnapea Raivo Meitus ja linnavalitsuse liige Kalle Pint, seda toetas omakorda 6.-liikmeline juhtrühm ning tegevusi juhendas ja põhiteksti koostas GreBer Konsult OÜ konsultant Kristi Klaos.

Oluline on veel ära märkida, et nii Jõgeva linna, valla kui ka maakondlikud arengukavad ja –strateegiad, käsitlevad põhjalikult ka ettevõtlust. Olles määratlenud selle ühe prioriteetse arendatava valdkonnana, on püstitatud mitmeid konkreetseid eesmärke ja tegevusi, mis on kooskõlas ka käesoleva ettevõtluskavaga. Samas ei ole neid dubleeritud ning käesolevas dokumendis on kajastatud probleeme, arengueesmärke ja tegevusi, mida on esile toodud antud protsessis, ennekõike ankeetküsitlustele vastanud ja seminaridel osalenud.

1. HETKEOLUKORRA KIRJELDUS JA ANALÜÜS

1.1. Asukoht, taristu ja teenused

Ettevõtluse arendamise seisukohalt on üheks määravamaks teguriks asukoht ja paiknemine – seda ennekõike nii hea logistika, ligipääsetavuse, infrastruktuuri ja tehnovõrkude varustatuse ning võimaluste kui ka teenuste kättesaadavuse poolest.

Asukoht. Jõgeva paikneb Eesti keskosas, asudes ligi 150 km kaugusel Tallinnast, 50 km Tartust, 150 km Venemaa piiripunktidest (Narva, Luhamaa) ning 130 km kaugusel Läti piiripunktist (Valga).

Ligipääsetavus. Jõgeva linna läbivad Tartu – Jõgeva – Aravete (Piibe) maantee ning Valga-Tartu-Tapa-Tallinna raudtee. Lisaks on ida suunal mööda Jõgeva-Mustvee maanteed tagatud hea ühendus Peterburg-Jõhvi-Tartu-Valga-Riia maanteega ning lääne suunal läbi Jõgeva-Põltsamaa maantee ühendus Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa maanteega.

2016. aasta oktoobri seisuga toimus Tallinna suunas 8 rongi väljumist/saabumist ja Tartu suunas 10 rongi väljumist/saabumist. Jõgeva vallas on rongi peatused Vägeval ja Pedjal. Bussiühenduse poolelt läbis Jõgevat 9 kaugliini ning 99 maakonnaliini. Tihedad ühistranspordi graafikud on eeliseks nii tööjõu kui ka klientide/tarbijate hea juurdepääsetavuse võimaldamisel.

Teenused. Jõgeval kui maakonna keskses on kohapeal kättesaadavad nõ esmased kui ka regionaalsed teenused, sh arstiabi- ja hooldusteenused, eriarstiabi, päästekomando, haridusasutused (lasteaiad, põhikool, gümnaasium, täiskasvanute keskkool), politseijaoskond, huvikoolid (muusikakool, kunstikool, erinevad spordiklubid, Kuremaal ujula), kultuurimaja, raamatukogu, kogudused, apteek, pangateenused, riigiasutuste esindused (nt Töötukassa, Tööinspeksioon, Innove karjäärinõustamiskeskus Rajaleidja, Maksu- ja Tolliamet, Kodakondsus- ja Migratsiooniamet, sotsiaalkindlustusamet jt) ning erinevad teenindusasutused ja kauplused.

Sotsiaalne infrastruktuur. Jõgevat iseloomustab sidus ja kompaktne linnaruum, kus sotsiaalse infrastruktuuri osas võib viimastel aastatel täheldada olulist edasiminekut. Mitmed linna ja valla lasteaiad, koolimajad ja sotsiaalasutused on renoveeritud või renoveerimisel, juurde on rajatud spordi- ja terviserajatisi (disc-golfi rada, tenniseväljakud, mänguväljakud, staadion).

Tehniline infrastruktuur. Ligipääs elektri- ja sidevõrkudele, ühisvee- ja kanalisatsioonivõrgule, tuletõrjeveevõtu kohtadele ning tehnovõrkude varustuskindlus on nii olemasolevate ettevõtete toimimisel/laienemisel kui ka uute ettevõtete lisandumisel sageli võtmeküsimusteks. Võrkude haldus on riigi- ja suurettevõtete käes, tehnovõrkude laiendamine ka kohalike omavalitsuste planeeringute küsimus.

Kohaliku omavalitsuse korraldada on veevarustus ja kanalisatsioon, teede ehitamine ja korrashoid, heakord, jäätmehooldus ja ruumiline planeerimine. Viimaste aastate investeeringud vee- ja kanalisatsiooni rajatistesse on olnud märkimisväärsed, Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi kaasabil on see Jõgeva linnal olnud ca 3,5 milj eurot ja vallal ca 7,3 milj eurot.

Samuti investeeritakse järjepidevalt teede korrashoidu ja ka uute teede (sh kergteede) ehitusse. Keskmiselt on aastane investeering (ei sisalda hoolduskulusid) teedesse Jõgeva linnas 375 tuh/aastas, vallas ca 280 tuh/aastas. Olemas on kehtivad teehoiukavad, mis on aluseks investeeringute kavandamisel. Käesolev arengudokument infrastruktuuri ja tehnovõrkude üldist arengut ei suuna ning täpsema ülevaate nende olukorrast ja arengutest saab nii omavalitsuste kui ka nende valdkondlikest arengukavadest.

Ettevõtlusalad. Välja on kujunenud mitmed tööstus-ja ettevõtluspiirkonnad: Jaama, Suvila ja Betti Alveri tänaval; Turu ja Toominga tänaval ning Tallinna mnt äärses ettevõtluspiirkonnas. Nende etapiline ja võimalustele vastav välja arendamine kaasaegse taristuga aladeks, on olnud omavalitsuste üheks prioriteediks.

Jaama- Suvila tänava piirkonnas asuva ettevõtlusala investeeringutega, mida kaasrahastavad EAS (läbi Euroopa Regionaalarengu Fondi), Jõgeva linn ja vald, OÜ Jõgeva Veevärk ning OÜ Kronopal, alustatakse 2017. aastal. Prognoositav projekti eelarve on 1,13 miljonit eurot, mille raames teostatakse avaliku tugitaristu rekonstrueerimine ja laiendamine (teed, tänavavalgustus, ühisveevärgi rajatised, tuletõrjehüdrandid, elektrivõimsuse suurendamine).

Kinnisvara. Äripindade valiku võimalused on olulised nii ettevõtete laienemise kui ka uute investeeringute seisukohast. Äripindade müük on Jõgeva piirkonnas Maa-ameti tehingute andmebaasi põhjal aastate lõikes olnud pea olematu ja kui aastast on mõni tehing ka olnud, siis sellekohaseid maksumusi kajastatud ei ole. Kinnisvara portaalide baasil oli novembris 2016. a seisuga äripindasid müügis 20, keskmiselt 170 €/m² ning rendile anda 5, keskmise rendihinnaga 4,5 €/m².

Töäjõu värbamise poolelt on oluliseks teguriks ka elamufondi olemasolu ja taskukohasus. Üüripindade pakkumusi on kinnisvaraportalides vaid mõned üksikud, keskmiseks rendihinnaks küsitakse 2,6 €/m² (võrdluseks nt Tartus keskmiselt 4-5 korda kõrgem rendihind). Korterite müügipakkumusi oli ligi 40 ning nende keskmine müügihind 234 €/m². Viimase viie aasta lõikes on Jõgeval Maa-ameti tehingute andmebaasi põhjal aastast keskmiselt müüdud 80 korterit ning keskmine hind ca 145 €/m². Jõgeva korterite keskmine maksumus on olnud maakonna keskmisest mõnevõrra (ca 4%) kõrgem ning olnud viimasel viiel aastal ka väikeses tõusutrendis, ca 7% aastast. Samas on Jõgeva maakonna korterite müügi ruutmeetri hinnad Eesti ühed madalamad (2015. a keskmine hind oli 156 €/m²), kus vaid Valga oli selles osas veelgi tagapool (141 €/m²). Eesti maakondade keskmisest (446 €/m²) hinnast on Jõgeva linna kinnisvara hinnad ligi 3 korda madalamad ja nt Tartu maakonna keskmisest (1111 €/m²) ligi 7 korda madalamad.

Eramute osas oli novembris 2016. a seisuga pakkumises 20 maja, kus keskmine müügihind oli 250 €/m², mis jääb ligi 2 korda alla Eesti keskmisele korteri hinnale.

KOKKUVÕTE: võttes arvesse Jõgeva paiknemist suhteliselt Kesk-Eestis, Tartu lähedal ning olulisemate magistraalide vahetus läheduses, head ligipääsetavust, infrastruktuuri olemasolu, samuti maakonna keskusena kohapeal kättesaadavaid teenuseid ning soodsat äripinnafondi, võiks eeldada, et eeldused nende baasil nii ettevõtete siia asumiseks kui ka laienemiseks on soodsad.

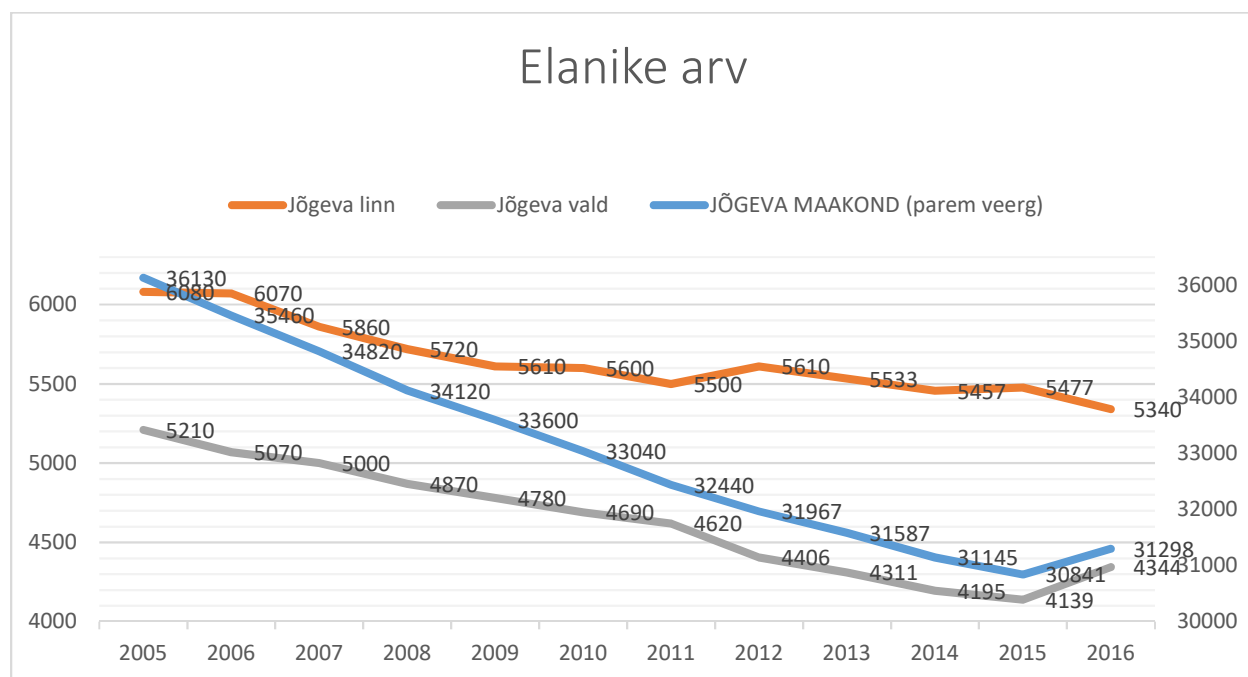
Töäjõu liikumise ja uute elanike siia elama asumise seisukohast on eeliseks tihe rongiühendus nii Tartu kui Tallinnaga ning väga soodne elamufond, samuti vabad lasteaiakohad, kohapeal pakutav haridus

kuni gümnaasiumiastmeni (kaasaarvatud) ning mitmekesine huviharidus. Eelkirjeldatu võiks olla atraktiivne ennekõike noortele peredele, kes eelistaks oma kodu omamist ilma suurema laenukoormata ning pakkuda lastele turvalist elukeskkonda ja kodu vahetus läheduses kättesaadavat haridust.

1.2. Tööjõud ja tööturg

Inimkapital on eelduseks nii piirkonna kui ka ettevõtluse arengu ja jätkusuutlikkuse seisukohast ning seetõttu on inimesed üheks kõige väärtuslikumaks ressursiks tagamaks piirkonna üldise arengut.

Elanike arv Jõgeva linnas, vallas ja ka maakonnas on olnud pidevas ja ühtlases langustendentsis ning perioodil 2006-2016 on elanike arv kõikjal vähenenud keskmiselt 12%, sealjuures Jõgeva linnas ja vallas on elanike arv vähenenud keskmiselt 66 inimese võrra aastas ning maakonnas 380 inimese võrra aastas. Jõgeva vald ja maakond on teinud viimase aasta jooksul väikese hüppe kasvule, Jõgeva linna elanike arv kasvas korra 2012. aastal.

Joonis 1. Elanike arv Jõgeva linnas ja vallas ning Jõgeva maakonnas aastatel 2006-2016. Allikas: Statistikaamet.

Arvestades seniseid üldisi tendentse ning lähtudes Statistikaameti rahvastikuprognosidest, ei ole aga põhjust loota, et tõus võiks jätkuda. Prognooside kohaselt jätkub elanike arvu vähenemine Jõgeva maakonnas ning eeldatavalt sarnaselt nii Jõgeva linnas kui ka vallas. Aastaks 2026 on maakonna elanike arvuku prognoositud 27 471 inimest (vähenemine võrreldes 2016. aastaga 3243 inimest) ning 2040 aastaks

23 270 inimest (vähenemine võrreldes 2016 aastaga 7457 inimest). Kui võtta aluseks maakonna elanike vähenemise osakaalu, siis võib prognoosida, et 2026. aastal elab Jõgeva linnas hinnanguliselt 4683 ja vallas 3809 inimest ning 2040. aastaks Jõgeva linnas 3970 ja vallas 3230 inimest.

Nii **loomulik (sünd/surm) kui ka mehhaaniline (sisse-/väljaränne) iive** on piirkonnas, st nii Jõgeva linnas, vallas kui ka maakonnas tervikuna, olnud viimase 10 aasta üldpildis valdavalt vaid negatiivne, mis on omane pea kõigile Eesti maapiirkondadele. Vähenemine on tingitud eelkõige elanike väljarändest, mis toob kaasa sündide vähenemise ja vanemaealiste elanike osakaalu suurenemise.

Tööturu tulevikutrende kajastab demograafiline tööturusurveindeks, mis näitab eelseisval kümnendil tööturule sisenevate noorte (5-14-aastased) ja sealt vanuse tõttu väljalangevate inimeste (55-64-aastased) suhet. Kui indeks on ühest suurem, siseneb järgmisel kümnendil tööturule rohkem inimesi, kui sealt vanaduse tõttu potentsiaalselt välja langeb. 01.01.2016.a seisuga oli demograafiline tööturusurveindeks Statistikaameti andmetel Jõgeva linnas 0,8, Jõgeva vallas 0,6 ja Jõgeva maakonnas 0,67 (Eesti keskmine näitaja oli vastavalt 0,82) ehk tööturult lahkuvate inimeste arv ületab lähema 10 aasta jooksul tööturule sisenevate inimeste arvu.

Tööealisi elanikke¹ oli 01.01.2016 seisuga Statistikaameti andmetel Jõgeva linnas 3367 inimest (ca 63% elanikkonnast), Jõgeva vallas 2919 inimest (ca 67%) ning Jõgeva maakonnas oli vastav osakaal 64% (20 146 inimest).

Tööhõive määr (töötajate osakaal tööelistest elanikest) maakonnas on olnud viimastel aastal kasvav ning Statistikaameti andmetel 2015. aasta seisuga oli see 59,1% ning tööjõus osalemise määr (töötajate osakaal elanikkonnast) vastavalt 63,8%.

Registreeritud töötuid oli Eesti Töötukassa andmetel 2015. aasta seisuga keskmiselt Jõgeva linnas 123 inimest (keskmine registreeritud töötute määr oli 3,7% tööelisest elanikkonnast), vallas oli aasta keskmine töötute arv 92 (määr vastavalt 3,2%) ning maakonnas oli töötuid aasta keskmisena 582 inimest (registreeritud töötute määr 4,3%). Eesti keskmine registreeritud töötute määr oli samal ajal 3,2%. Töötute osakaal on olnud viimastel aastatel pideva langustendentsiga.

Viimase töötatud ametiala alusel oli Jõgeva maakonnas registreeritud töötute hulgas 2016. aasta novembri seisuga lihttöölisi (101), oskus- ja käsitöölisi (100), teenindus- ja müügitöötajaid (85), seadme- ja masinaoperaatorid ja koostajad (40), tippspetsialiste (26).

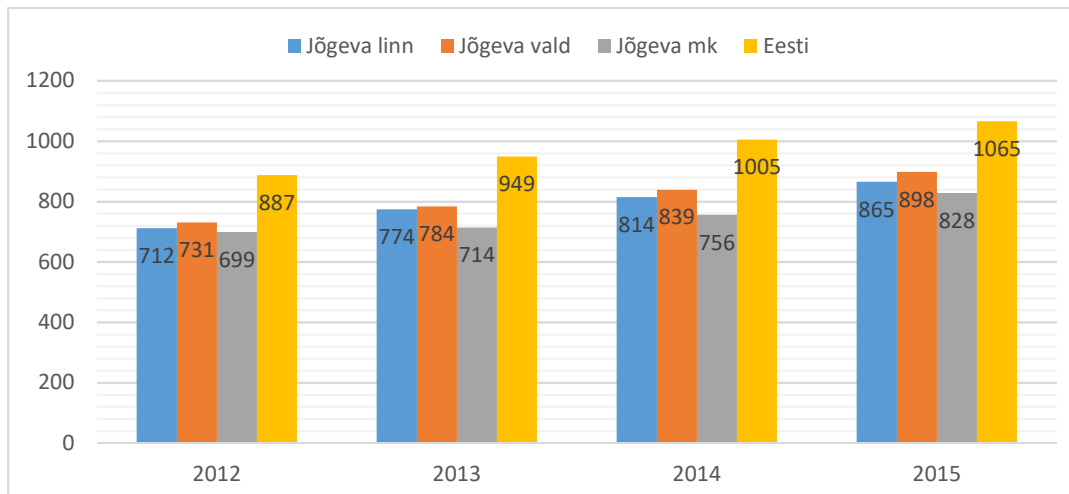
Hariduse poolelt oli maakonnas põhiharidusega (77), üldkeskharidusega (101), kutsekeskharidusega (60) registreeritud töötut. Antud osakaalud on püsinud läbi aastate suhteliselt stabiilsed.

Vabade töökohtade arv on viimastel aastatel jõudsalt kasvanud. 2014. aastal oli Töötukassa andmetel Jõgeva maakonnas 1044 vaba töökohta, 2015. aastal 1214 ning 2016. aasta 11 kuuga juba 1391 vaba töökohta, mis teeb 2016.a keskmiseks näitajaks 139 uut töökohta kuus.

¹ Tööealise elanikkonna alla on arvestatud 16-64 aastased inimesed.

Töötukassa esindajate hinnangul on enim puudust oskustöoliste (sh tootmissektoris) järele ning palgatase, mida ettevõtted avalikult pakuvad, on võrreldavad nt Tartu töötasudega.

Elanike keskmine brutopalk 2015.a seisuga oli Statistikaameti andmetel Jõgeva linnas 865 eurot/kuus, vallas 898 eurot/kuus ning maakonna keskmine palk oli vastavalt 828 eurot/kuus ning Eesti keskmine 1065 eurot/kuus. Ülevaate brutopalga kohta annab joonis 2, millest nähtub, et keskmine töötasu on olnud stabiilselt mõnevõrra madalam Eesti keskmisest. Madalam palgakulu loob mõnevõrra soodsamad eeldused tööjõu värbamisel, kuid samas võib tingida madalam sissetulek omakorda teenuste ja toodete väiksema kohapealse tarbimise.

Joonis 2. Elanike keskmine brutopalk perioodil 2012-2015. Allikas: Statistikaamet.

KOKKUVÕTE: olukorras, kus elanike arv on stabiilselt vähenev (keskmiselt ligi 1,3 % aastas), tööturule on järgnevatel aastatel saabumas vähem inimesi, kui sealt lahkumas, töötus on madal ning iga kuu lisandub uusi vabasid töökohti kordades rohkem kui on registreeritud töötuid – on ilmselt üheks väärtuslikumaks ressursiks senisest veelgi enam kasvamas tööealine, -võimeline ja -tahteline elanik. Seetõttu on eriti oluline, et noored oleksid huvitatud peale õpinguid siia tagasi naasma ning ka uute elanike piirkonda toomine/ meelitamine.

Käesoleval ajal on piirkonna brutopalk Eesti keskmisest palgast mõnevõrra madalam, mis on ka teatud juhul eeliseks ettevõtetel uute töökohtade loomisel – seda ka nt töötajate „üle ostmisel“.

1.3. Ettevõtlus

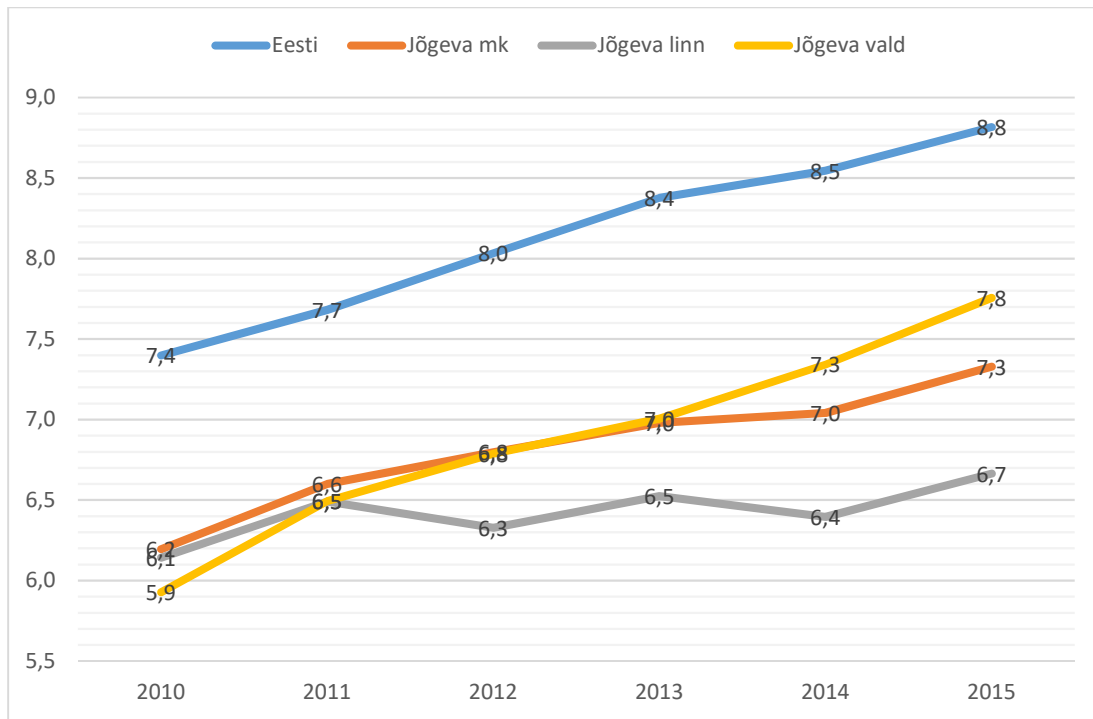
Registreeritud ettevõtete arv, sh osahingud, aktsiaseltsid, FIE-d, MTÜ-d jt, on kokkuvõttes viimastel aastatel olnud nii Jõgeva linnas, vallas kui ka maakonnas kasvava tendentsiga, mis on olnud omakorda võrreldav Eesti üldiste näitajatega. Ülevaate erinevate ettevõtlusvormide ja vastavate arvnäitajate kohta leiab tabelist 1.

FIE-de arv on kõigis eelnimetatutes perioodil 2010-2015 vähenenud 8-11% võrra, kuid samas on kasvanud osaühingute arv, sealhulgas enim Jõgeva vallas, kus kasv on olnud 55%, linnas vastavalt 21% ning maakonnas keskmiselt 41%. Aktsiaseltside arv on olnud pigem vähenev, mis võib olla seotud eelkõige suurenenud omakapitali määra nõudega.

Tabel 1. Registreeritud ettevõtete arv perioodil 2010 – 2015. Allikas : Statistikaamet.

		2010	2011	2012	2013	2014	2015	MUUTUS
Jõgeva linn	Kokku, sh	484	495	488	490	479	501	+4%
	FIE	144	146	141	140	130	133	-8%
	OÜ	185	197	203	209	207	223	+21%
	AS	15	14	11	12	12	9	-40%
	MTÜ	115	115	110	104	107	112	-3%
Jõgeva vald	Kokku, sh	400	429	424	430	437	451	+13%
	FIE	162	168	161	146	148	144	-11%
	OÜ	108	123	127	145	149	167	+55%
	AS	8	9	11	11	11	10	+25%
	MTÜ	104	111	108	111	111	112	+8%
Jõgeva mk	Kokku, sh	2800	2899	2920	2959	2963	3060	+9%
	FIE	1139	1145	1112	1080	1030	1006	-12%
	OÜ	866	955	1022	1085	1123	1219	+41%
	AS	42	41	39	40	40	35	-17%
	MTÜ	555	582	579	588	606	632	+14%

Ettevõtlusaktiivsus ehk ettevõtete arv 100 elaniku kohta on kooskõlas tabeli 1 andmetega ja ära toodud joonisel 3, mille kohaselt on nii ettevõtete arv kui ka selle suhe elanike kohta pidevalt kasvanud. Antud trendi omakorda soodustab ka asjaolu, et elanike arv on olnud languses. 2015. aasta seisuga oli Statistikaameti andmetel ettevõtlusaktiivsus Jõgeva linnas 6,7 ettevõtet 100 elaniku kohta ning perioodil 2010-2015 on see olnud mõnevõrra kõikum, kuid keskmiselt vaadeldaval perioodil siiski kokkuvõttes 8% kasvanud. Jõgeva valla ettevõtlusaktiivsus 2015. a seisuga oli 7,8 (kasv on olnud 31%), maakonnas vastavalt 7,3 (muutus +18%) ning Eestis 8,8 (muutus +18%). Seega Eesti keskmisest jäädakse mõnevõrra küll alla, kuid tendents on pigem kasvav. Jõgeva maakonna parimad näitajad siinjuures olid nt Pala vallal (11,3 ettevõtet/100 elaniku kohta) ja Pajusi vallal (10,1/100 elaniku kohta) ületades omakorda ka Eesti keskmist näitajat.

Joonis 3. Ettevõtlusaktiivsus (ettevõtete arv 100 elaniku kohta) perioodil 2010 – 2015. Allikas: Statistikaamet.

Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid on 100 elaniku kohta Statistikaameti andmetel Jõgeva linna, valla ja maakonna võrdluses kõige rohkem Jõgeva linnas, kus vastav näitaja oli 5,5, Jõgeva vallas ja maakonnas vastavalt 3,9. Samas oli Eesti keskmine näitaja siinjuures 7,1.

Tegevusalade poolest on majanduslikult aktiivsete ettevõtete osas Statistikaameti andmetel maakonnas ja Jõgeva vallas enim põllumajandusega tegelevaid ettevõtteid, maakonnas vastavalt 40% ja vallas 44%. Maakonnas on üle 10%lise näitajaga esindatud veel hulgi- ja jaekaubandus. Teised valdkonnad jäävad nii maakonnas kui ka vallas alla 10%. Jõgeva linnas on tegevusalade osas ettevõtluskeskkond mitmekesisem, kus enim ehk 22% on hulgi-ja jaekaubandusega tegelevaid ettevõtteid, järgneb ehitus 14%, muud teenused 12%, põllumajandus 11%. Tegevusalade põhine jaotus on 2010 - 2015 püsinud suhteliselt stabiilne ning on pigem kõigis valdkondades olnud kasvav ning silmapaistvaid vähenemisi ei ole olnud.

Töötajate arvu poolest olid Statistikaameti 2015. aasta seisuga ülekaalus kuni kümne töötajaga nn mikroettevõtted, mis moodustasid ettevõtetest Jõgeva linnas 91% (336) ja vallas 94% (304). 10-49 töötajaga ettevõtete arv on olnud mõningases kasvus, kus 2015. aastaks oli võrreldes 2010. aastaga Jõgeva linnas vastavaid ettevõtteid juurde tulnud seitse (muutus 22-lt 29-le) ja vallas kaks (13-lt 15-le). Samas on 50+ töötajaga ettevõtete arv vähenenud, linnas vastavalt kuuelt neljale ja vallas neljalt kolmele, millest nähtub, et osaliselt on 10-49 töötajaga ettevõtete kasv toimunud ilmselt 50+ töötajatega ettevõtete arvelt, kuid mitte kogu ulatuses. Suured- üle 250 töötajaga ettevõtted, Jõgeva maakonnas puuduvad, olles Hiiumaa kõrval üks kahest sellisest maakonnast Eestis.

Riiklike ja tööjõumaksude suurimad tasujad EMTA² 2014. - 2016. aasta andmetel, on maakonna võrdluses Jõgeva linnast ja vallast olnud Jõgeva Haigla SA (tööjõumaksude osas maakonnas 3. kohal), Eesti Taimekasvatuse Instituut (maakonnas 4.), Jõgeva Majandusühistu (5.), Jõgeva Vallavalitsus, Valmeco AS, MO-Puit Jõgeva AS, Perevara AS, Ideal OÜ, Vooremaa Teed AS, Softcom OÜ jne. Eelnimetatud ettevõtetest on enamik ka suurimate töötajate arvuga ettevõtted, asutused piirkonnas, va Perevara, kes on tänaseks oluliselt vähendanud tegevust ning seeläbi ka töökohti. Jõgeva Linnavalitsus ei figureeri antud andmete osas tabeli eesosas, kuna osa linna allasutusi on eraldi raamatupidamisarvestusega.

Töökohtade arv Jõgeva linnas, vallas ja maakonnas registreeritud ettevõtete poolt, oli EMTA andmetel TSD³ alusel (2016. aasta septembri seisuga), vastavalt Jõgeva linnas 2178, mis teeb keskmiselt 0,6 töökohta/tööealise elaniku kohta, vallas 1013 (vastav näitaja 0,34 töökohta/tööealise elaniku kohta) ning maakonnas 7885 (näitaja 0,4 töökohta/tööealise elaniku kohta). Töökohtade arv on olnud viie aasta lõikes kasvav, kõigis keskmiselt kokku 5%. Lisanduvad veel vabatahtlikud töökohad, mida linnas on keskmiselt olnud 11 ja vallas 20, maakonnas 103. Lisaks ka mitmete riigiasutuste ja mujal omavalitsustes registreeritud ettevõtete töökohad. Üldpildis on töökohtade arvu suhe tööealise elaniku kohta parima näitajaga Jõgeva linnas, kuid jääb alla tegelikule vajadusele. See tingib omakorda olukorra, kus ligi pooled inimesed peavad tööl käima kaugemal.

Ettevõtete müüginäitajad on koondatult ära toodud tabelis 2. EMTA andmete põhjal moodustas Jõgeva linna ja valla kogumüügi osakaal maakonna omast ligi poole. Võttes siinjuures arvesse, et rahvastiku arvu osas moodustab Jõgeva linna ja valla elanike arv ligi kolmandik kogu maakonna elanike arvust, siis on piirkonna ettevõtete müüginäitajad väga arvestatavad. Tabelis toodud andmetest võiks esile tuua Jõgeva valla ekspordi osakaalu kogumüügist, mis ületab 1% võrra Eesti vastavat keskmist näitajat. Samuti on müügitulu töötaja kohta vallas kõrgem kui seda on Eesti keskmine vastav näitaja. Jõgeva vallas on kogumüük võrreldes 2012. aastaga pea kahekordistunud ja seda ennekõike ekspordi arvelt.

Tabel 2. Ettevõtete 2015. aasta müüginäitajad ja töökohtade arv (Allikas: EMTA)

	Kogumüük 2015 (EUR)	Ekspordi osakaal kogumüügist (2015)	Kogumüügi osakaal mk-st (2015)	Kogumüügi muutus 2014/2015 võrdluses	Töökoh- tade arv (TSD alusel)	Müügitulu töökoha kohta
Registreeritud ettevõtted, va FIE-d						
Jõgeva linn	124 474 617	14%	26%	-7%	2159	57 654
Jõgeva vald	106 743 257	38%	22%	+ 4,1%	1032	103 433
Jõgeva maakond	484 865 666	24%		+ 0,5%	7998	60 623
Eesti	55 281 678 406	37%			554 793	99 643
FIE-d						
Jõgeva linna FIE-d (128)	597 386	4%	6%	0%		

² Eesti Maksu-ja Tolliamet

³ Tulu- ja sotsiaalmaksu, kohustusliku kogumispensioni makse ja töötuskindlustusmakse deklaratsioon

Jõgeva valla FIE-d (173)	2 081 820	1%	20%	-1%
Jõgeva maakonna FIE-d (1144)	10 174 527	2%		+ 3%

Tulumaksu laekumine on olnud peale majanduslangust stabiilselt kasvav, sealjuures on riigilt laekuva tulumaksu osa kasv viimase viie aasta jooksul olnud Jõgeva linnas 26% ja vallas 29%. Tulumaksu suurus ühe elaniku kohta, oli Rahandusministeeriumi andmetel 2015. aasta seisuga, Jõgeva linnas keskmiselt 500 EUR, vallas 593 EUR, maakonnas 524 EUR ja Eestis 649 EUR. Tulumaksu laekumine mõjutab otseselt omavalitsuse eelarvet, kus 11,6 % üksikisiku maksustavast tulust laekub omavalitsuse eelarvesse. Füüsilise isiku tulumaksust laekub omavalitsuse eelarvesse 70%.

KOKKUVÕTTES: Ettevõtluse arengut iseloomustavad üldiselt positiivsed suundumused. Ettevõtete arv, käive ja kasum on kasvanud kiiresti, jäädes mõnevõrra küll maha Eesti keskmistest näitajatest, kuid kasvutempo on olnud võrreldav.

Tähelepanuväärne on, et Jõgeva linna ja valla ettevõtjate kogumüük moodustab maakonna omast 48% ehk ligi poole 13 omavalitsuse näitajate seast. Positiivne näitaja on valla ekspordi osakaal, mis on kõrgem ka Eesti keskmisest näitajast. Kui võrrelda maakonna ettevõtteid tööjõukulude tasumise osas, paistavad samuti silma Jõgeva linna ja valla ettevõtted ja asutused, milledest paljud asuvad antud tabeli nõ eesosas.

Töötajate arvu poolest on suures ülekaalus mikroettevõtted, mis töökohtade loomise poolelt ei ole ehk parim näitaja, kuid samas on antud ettevõtlusvorm paindlikum ning majandusmõjuritele vähem vastuvõtlik.

1.4. Piirkonna maine, tuntus ja turism

Piirkonna elukeskkonna ja ettevõtluse arendamisel on olulise tähtsusega ka läbimõeldud mainekujundus. Selline tegevus aitab piirkonnaga kinnistada olemasolevat ettevõtlust ja elanikkonda ning loob eeldusi uute elanike ja investeringute lisandumiseks, aga samuti ka võimalike lisaväärtuste tekkimisele turismi arendamise näol.

Piirkonna tuntus. Jõgeva piirkonna puhul on tegemist keskmise Eesti väikelinnaga, mille igapäevane mainimine avalikus meedias on enamasti juhuslik ja seotud üksikute ürituste kajastamisega. Sellisele järeltulele on jõudnud ka meediakajastuste analüüs, mille kohaselt Jõgeva üleriigilised kajastused on enamasti seotud kolmandate organisatsioonide teadete või infoga, kus Jõgevat on nimetatud kas ühena teiste maakondade seas või siis läbi õnnetuste vms. Linn põhiteemana on leidnud kajastamist üksikute

kordadel, põhiliselt läbi mingi konkreetse ürituse vms. Samuti tuuakse esile, et Jõgeva kohta käiv info ei ole lihtsasti kättesaadav⁴.

Piirkonna mainega seotud puudusi ja võimalikke tegevusi olukorra parandamiseks on kohalikul tasandil teadvustatud ja astunud samme paremuse poole. Maine kujundamisel on erinevaid võimalusi ja komponente, millele tuleb pöörata tähelepanu. Valiku tegemisel tuleb eelnevalt mõelda läbi võimalikud sihtgrupid, keda antud tegevusega enim mõjutada tahetakse. Sellest tulenevalt, tuleb valida välja tegevused ja informatsiooni esitamise kanalid, mille kaudu oleks võimalik nendeni jõuda. Piirkonna maine teadliku kujundamise üheks oluliseks teguriks on sõnastatud visioon ja tegeliku olukorra hindamine ning sellest tulenevad konkreetsed tegevused nende saavutamiseks.

Jõgeva on oma visiooni sõnastanud linna arengukavas järgmiselt: *Jõgeva linn on aktiivse ja positiivse ellusuhtumisega elanikega turvaline, inimsõbralik ja hea mainega Vooremaa keskus ning käesolevas ettevõtluskavas ettevõtjate poolse nägemusena: Jõgeva on hea mainega atraktiivne piirkond ettevõtete kasvuks ja juurde tekkimiseks, kus on väljaarendatud sobilik taristu ja olemas piisav tööjõuressurs. Seega on olemas konkreetne nägemus, kuhu tahetakse jõuda ja millistesse valdkondadesse panustades seda saavutada tahetakse. Sellest tulenevalt, tuleb kõige muu kõrval pöörata tähelepanu ka antud tegevuste ja tulemuste kajastamisele.*

Turism on otseselt seotud piirkonna atraktiivsuse ja ettevõtluskeskkonnaga, sest selle edukas toimimine sõltub mitmetest teguritest, näiteks pakutav majutus, toitlustus, transport jms, mõjutades samas erinevate teenuste tarbimist ja jaemüüki. Seega on äärmiselt oluline arendada piirkonnas erinevaid teenuseid ja atraksioone, mida tuleks turustada huvitatud osapoolte ühistegevusena. Sellisel juhul on võimalik meelitada piirkonda külastama erinevaid sihtrühmi, kellele oleks võimalik pakkuda koostööna vajalikke teenuseid ja atraksioone. Tegevuse tulemusena suureneks piirkonna laiem huvi erinevatele sihtgruppidele, selle külastatavus ning külaliste kohal viibimise kestvus.

Eesti Statistikaameti poolt avaldatud andmete järgi on Jõgeva piirkonna majutusasutuste täituvus üks madalaimaid maakondade võrdluses. See võib tuleneda sellest, et piirkonna majutusasutuste valik on pigem tagasihoidlik. Aastaringelt on avatud Virtuse hostel, puhkemaja Route House, külalistemaja Madise Maja, Kuremaa Külalistemaja. Kokku ca 90 erineva tasemega voodikohta. Majutuskohtade vähese valiku üheks oluliseks teguriks on kindlasti nõudluse puudumine. See tuleneb sellest, et piirkonnas ei ole mitmepäevaseid üritusi, millega kaasneks vajadus siin ööbimiseks. Kõigil piirkonnas toimuvatel suurüritustel (Jõgevatreff, Betti Alveri luulepäevad, Alo Mattiiseni muusikapäevad jt) on majutus planeeritud nii, et ööbimine on korraldatud kas telklinnakus või siis majutustega kooliruumides (magamiskottides). Piirkonnas ööbimise vajaduse puudumise üheks teguriks on kindlasti ka olemasolevate atraksioonide (näiteks Betti Alveri muuseum, Kuremaa mõisa tuuleveski, Jõgeva Muuseum) vähesus, millega on võimalik tutvuda ühe päeva jooksul.

Toitluskohti on kõige enam Jõgeva linnas- restoran Kosmos, Saksa publi, kohvik Panther, kohvik Ateljee, kohvik Virtus, Linna kohvik, pitsakohvik jt. Enamik toitlustuskohti on keskendunud üksik klientidele.

⁴ Jõgeva kommunikatsioonistrateegia, 2014. Kättesaadav:

<http://jogeva.kovtp.ee/documents/1124358/1385401/J%C3%B5geva+kommunikatsioonistrateegia.pdf/20a82e88-f2ec-4f76-8cf5-200020390708?version=1.0>

Nii turismi kui maine kujunduse osas on olulise mõjuga erinevad **suur- ja avalikud üritused**, mis pälvivad nii meedia tähelepanu kui ka toovad piirkonda küllastajaid ning suurendavad üldist tuntuust. Jõgeva linn, olles talveperioodil tuntud ka „Külmalinnana“ ja „Jõuluvana koduna“, on lisaks neile üritustele kogunud tuntuust ka üleriigilise jõulurahu väljakuulutamise kohana. Eelneva kuvandiga seoses on toimunud ka erinevaid festivale- „Külmalinna talvefestival“, „Jääpurika festival“ jt. Samas ürituste korraldamisega, millega rõhutatakse ainult piirkondlikule eripärale või kuvandile, kaasnevad ka teatud riskid, mis võivad mõjutada nende toimumise jätkusuutlikust. Eelkõige on see seotud erinevate regioonide/sarnaste ürituste vahelise konkurentsiga aga ka pideva panustamisega reklaami ja uuendustesse. Sellest tulenevalt, on mitmeid suurüritusi, mis oma tegevustes on kasvanud erinevatel põhjustel piirkonnast välja (Küüslaugufestival) või siis vähendanud vahetut seost piirkonnaga (Jõgevatreff). Samas aga on asemele tulnud mitmed suurüritused, näiteks iga viie aasta järel toimuv „Naiste tantsupidu“ või siis uued tegevused- Jõgewa Muuseumi poolt korraldatavad üritused (Wanawaralaat, Jõgeva Militaarfestival jt). Üleriigilist tuntuust on enim kogunud noortefestivalid: poetess Betti Alverile pühendatud luulepäevad „Tähetund“ ja helilooja Alo Mattiisenile pühendatud muusikapäevad. Tegemist on pika traditsiooniga üritustega, mis toovad Jõgeva linna palju nooremapoolseid küllastajaid ja on heaks võimaluseks piirkonna tutvustamisel.

Loomaks eeldusi laiemale tuntuusele, on oluline esmalt märgata ja tunnustada **piirkonna ettevõtjaid ja edendada ettevõtluskultuuri**. Jõgeva Linnavalitsus tunnustab ettevõtjaid linnapäevadel ja volikogu esimehe ja linnapea vastuvõtul veebruaris vastavalt esitatud ettepanekutele. Kõik varasemad tunnustuse saanud on registreeritud. Oluline on ettevõtjaid märgata, sealjuures ka uusi tulijaid. Ettevõtjaid kutsutakse erinevatele kultuuri- ja avalikele üritustele. Samuti kaasatakse ettevõtjaid piirkonna arenguküsimuste lahendamistesse, kuid koostöö on seni olnud pigem vähene.

Jõgeva vald toetab eelarvelistest vahenditest iga aastaselt ettevõtjate poolt loodud MTÜ-d JÕGEVA VALLA ETTEVÕTJATE LIIT, mille raames korraldatakse erinevaid koolitusi, väljasõite, õppereise jm, mis ettevõtjaid ühendaks ja motiveeriks vastastikust koostööd ning nende arengut.

Kokkuvõtte: avalik sektor on teinud viimastel aastatel ettevõtluskultuuri edendamiseks ja linna kui soodsa ettevõtluskeskkonna maine kujundamiseks mitmeid jõupingutusi. Väljakutseks on linnas tegutsevate ettevõtjate suurem kaasamine, sest just nemad annavad olulise panuse ettevõtluskultuuri ja linna maine kujundamisse ettevõtluskeskkonnana.

Jõgeva piirkonna maine ja tuntuuse arendamise võtmeteguriks on erinevate huvitatud osapoolte igakülgne koostöö- seda nii piirkonna maineturunduses, kui ka erinevate teenuste, tegevuste ühisosa leidmises, võimaldades pakkuda küllastajatele lisandväärtustega pakette. Omavalitsuse keskne roll ühistegevuses võiks olla huvitatud osapooltele koolituste ja seminaride korraldamine, et jagada informatsiooni ja leida tegevustest ühisosa, mida arendada ning millesse panustada.

Eduka turunduskampaania eelduseks on potentsiaalse sihtgrupi määratlemine, keda antud tegevusega enim mõjutada tahetakse. Sellest tulenevalt, tuleb valida välja tegevused ja informatsiooni esitamise kanalid, mille kaudu oleks võimalik nendeni jõuda.

Oluline on jätkata traditsiooniliste ürituste korraldamist, neid pidevalt arendades ja uusi lisandväärtusi otsides, seejuures sidustada neid rohkem piirkonna kuvandi või eripäradega.

1.5. Koostööpartnerid

Nii maine kujundamise kui ka ettevõtluskeskkonna arendamise seisukohalt on eriti oluline **koostöö erinevate organisatsioonide vahel**, kus ühiselt korraldades ja midagi kavandades, on selle mõju märgatavalt suurem.

Nii olemasolevateks kui ka potentsiaalseteks **koostööpartneriteks ettevõtluse edendamisel** on:

- **Piirkonna ettevõtjad** - kellele toetub kogu piirkonna ettevõtlus ja loodavad töökohad. Ettevõtluse arendamise alustalaks on nende endi panus, sh arenemissoov, kogukonnale pakutavad teenused ja kaubad, kõrge sisemise organisatsioonikultuuri loomine ja hoidmine, kuid ka oma rolli laiem nägemine, mis väljendub sotsiaalses vastutustundes ja osalemises kogukonna ettevõtmistes. Oluline on nii ettevõtjate omavaheline koostöö tõhustamine kui koostöö ettevõtjate ja KOV ja riigiasutuste vahel.
- **Omavalitsused (KOVid)** - seadusest tulenevalt, puudub neil ettevõtlusvaldkonna arendamise kohustus. Samas sõltub omavalitsuste areng ennekõike ettevõtluse ja töökohtade olemasolust, sh tulubaasi täitumisest. Iga omavalitsus on huvitatud edukast ettevõtlusest, selleks on vajalik mõista ettevõtjate vajadusi, ootusi ja probleeme, samuti kaasata neid piirkonna planeeringute- ja arengute küsimustesse. Suurim omavalitsusi ühendav organisatsioon on Jõgevamaa Omavalitsuste Liit (OVL).
- **Jõgevamaa Arendus-ja Ettevõtluskeskus (JAEK)** – on esmaseks nõustajaks nii alustavale kui ka juba tegutsevale ettevõttele. Põhiülesanneteks on muuhulgas ettevõtluskeskkonna parandamine, uute ettevõtete loomise toetamine ja olemasolevate ettevõtete arengule kaasa aitamine; arenduslike teenuste pakkumine ettevõtjatele; informatsiooni kogumine, süstematiseerimine ja levitamine; koolituste korraldamine; turismivaldkonna arendustegevuste koordineerimine; noorte ettevõtlusteadlikkuse suurendamine jpm. JAEKi kaasrahastavad EAS ning Jõgevamaa omavalitsused läbi OVL-i.
- **Jõgeva Maavalitsus** – maakonnatasandi arengute koordinaator, maakonnaplaneeringute koostaja ja riiklike poliitikate vahendaja maakonnas.
- **MTÜ Jõgevamaa Koostöökoda** - on LEADER tegevusgrupp, mille eesmärgiks on edendada maaelu Jõgevamaal, abistada maakogukondi kohaliku piirkonna elukvaliteedi ja majandusliku järje parandamisel läbi kohaliku tasandi koostegevuse. Koostöö põhineb kolme sektori - omavalitsuste, ettevõtete ja mittetulundusühingute partnerlusel ja ühisel tegutsemisel. Käimasoleval finantsperioodil toetatakse muuhulgas ettevõtjate ühistegevusi, sh koostööd tarneaahelate lühendamiseks, tehnoloogia arendamisel, klastrite moodustamist jms. Kuigi Jõgeva linna ettevõtted ei saa olla Leader liikmed, oleks üheks võimaluseks koostööprojektide algatamine koostöös maapiirkondade ettevõtetega.

- **Lasteaiad ja üldhariduskoolid** – ettevõtlike hoiakute kujundamine ja majandusalaste teadmiste andmine on riikliku õppekavaga määratud kohustus. Ettevõtlikkuse arendamine, ettevõtlus- ja majandusõppe läbiviimine on eelduseks ettevõtlike inimeste juurdekasvuks. Piirkonna ettevõtete ja võimaluste tutvustamine soodustab noorte huvi siduda tulevik kodukohaga.
- **Töötukassa** – pakutavad riiklikud teenused toetavad maksimaalse tööhõive saavutamist, aidates viia kokku tööotsijaid tööandjatega, pakkuda ettevõtjate vajadustest lähtuvaid täiend- ja ümberõppekoolitusi ning tugiprogramme. 2015. aastal võeti Jõgeva piirkonda tööle tööandjate konsultant. Oluline on igakülgne teavitustöö ning 2015 aastal toimunud messiga „Jõgevale tööle“ on plaanis regulaarselt jätkata ja ühildada see omakorda Jõgeva linna kampaania algatusega „Jõgevale elama!“.
- **Rajaleidja** – SA Innove all asuv nõustamiskeskus, mis pakub muude teenuste hulgas karjääriinfo vahendamist ning karjäärinõustamist igas eas inimestele.
- **Riik** – seadusloome ja maksunduskeskkonda looja, koordineerib ja suunab erinevaid toetusmeetmeid ja regionaalpoliitikat. Peamised riiklikud ettevõtluspoliitikat ellu rakendavad organisatsioonid on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (EAS – sh ka läbi JAEKi), Krediidi ja Ekspordi Garanteerimise Sihtasutus (KredEx) ning maakondlikud ettevõtluskeskused ja ärinõuandlad, samuti riigi loodud sihtasutused Archimedes ja Innove.
- KOVide **välisriikide sõprusomavalitsused** (sh Karlstadi linn Rootsis, Keuruu ja Kaarina linnad Soomes ning Jonava linn Leedus) – võimalus läbi omavalitsuste kontaktide leida väliskoostööpartnereid.
- **MTÜ JÕGEVA VALLA ETTEVÕTJATE LIIT** – koondab hetkel ennekõike Jõgeva valla ettevõtjad, pakkudes koolitusi, väljasõite jms. Võimalus oleks koondada sinna alla ka huvitatud Jõgeva linna ettevõtjaid.

2. ETTEVÕTJATE KÜSITLUSE TULEMUSED

Koostöö kohaliku omavalitsuse ja piirkonna ettevõtete vahel on väga oluline, sest see on eelduseks piirkonna majandusliku aktiivsuse tõstmisel. Vähenev elanikkond ja sellest tulenev tulubaas seavad tegevustele omad piirid. Eeltoodust tulenevalt tähtsustub koostöö olulisus piirkonna arendamisel, mida ei ole võimalik efektiivselt teha partneriga arvestamata. Lisaks olemasolevatele ettevõtetele sobiva ettevõtluskeskkonna arendamisele, tuleb aktiivsemalt tegeleda ka piirkonna arenguperspektiivi panustamisega, muutudes atraktiivseks ka uutele potentsiaalsetele ettevõtjatele.

Kohalik omavalitsus omab eestvedaja rolli ettevõtlust soodustava keskkonna loomisel ja arendamisel, omades selleks erinevaid võimalusi: poliitilise ja seadusliku toe tagamine; toetuste vms pakkumine või ettevõtlust toetavate tugiteenuste pakkumine.

Selleks, et saada teada, millised on piirkonna ettevõtjate hinnangud kohaliku omavalitsuse tegevusele piirkonna ettevõtluskeskkonna arendamisel, suhtumisel ettevõtlusesse ja ootused ning konkreetsed ettepanekud, viidi perioodil 19 -23 august 2016 Jõgeva piirkonna ettevõtjate, sh MTÜ-de, FIE-de ning ettevõtlusest huvitatute seas läbi ankeetküsitlus. Esitatud küsimused on leitavad Lisast 1. Küsitluse teostas GreBer Konsult OÜ ja läbiviimiseks kasutati veebikeskkonda. Eraldi ankeetküsitlus viidi läbi ka Jõgeva linna esindajate, sh volikogu, komisjonide, valitsuse liikmete ja ametnike, seas. Lisaks küsitlusel osalemisele, oli huvitatutel võimalus anda sisendeid ka toimunud seminaride käigus. Kokku andis erinevat tagasisidet ligi 160 inimest ning kolmel seminaril osales kokku ligi 50 inimest.

Ettevõtjatele suunatud ankeetküsitlusele vastasid 145 ettevõtjat, kes jagunesid ettevõtlusvormide alusel järgmiselt: 92 osaühingut (s.o. 64,8%); 24 FIE-t (s.o. 16,9%); 18 MTÜ-d (s.o. 12,7%) ja 8 AS'i (s.o. 5,6%) . Piirkonniti oli enim vastanutest märkinud oma tegevuskohaks Jõgeva linn (84, s.o. 62%) ja Jõgeva vald (50, s.o. 32%). Ennast määratlemata olid jätnud 43 isikut (s.o. 37%).

54% vastanutest on ettevõtluse valdkonnas tegutsenud üle 10 aasta, 27,3% 4-10 aastat ja 18,7% 1-3 aastat.

Küsitluse eesmärgiks oli saada vastused järgmistele küsimustele:

- saada ülevaade sellest, milliseid tegevusi ja hoiakuid ettevõtjad omavalitsuselt ootavad;
- leida ettevõtjate ja omavalitsuse vahel parimaid koostöökohti ja –võimalusi;
- anda vastajatele võimalus kaasa rääkida piirkonna ettevõtluse arendamisel;
- aidata seeläbi kaasa piirkonna ettevõtluskeskkonna elavdamisele;
- soodustada uute töökohtade loomist.

Küsitlusest selgus:

Hinnangud olemasolevale olukorrale (skaalal 1-5), sh kohaliku omavalitsuse rollile ja tegevusele:

- 46,1% (65) vastanutest hindas Jõgeva **piirkonna elukeskkonda** rahuldavaks (skaalal 3); pigem heaks (skaalal 4) 39,7% vastanutest (56); puudulikuks (skaalal 2) 9,2% (13) vastanutest. 3,5% arvates on elukeskkond väga hea (skaalal 5) ja 1,4% (2) vastanutest hindasid elukeskkonda mitterahuldavaks (skaalal 1).
- Jõgeva **piirkonda ettevõtluskeskonnana** hindasid rahuldavaks 51,1% vastanutest (72); 22,7% märkisid selle puudulikuks (32); 18,4% hindasid selle heaks (26). 5% vastanute arvates (7) on ettevõtluskeskkond mitterahuldav ja 2,8% hinnangul (4) väga hea.
- Kohaliku omavalitsuse **võimeid ja senist tegevust ettevõtluse toetamisel, selleks tingimuste ja keskkonna loomisel** pidas rahuldavaks 45,4% vastanutest (64), samas puudulikuks pidasid seda 21,3% (30) ja mitterahuldavaks 15,6% (22) vastanutest. Heaks hindaks senist tegevust 13,5% (19) ja väga heaks kõigest 4,3% (6) vastanutest.
- Avatud ja usalduslik suhtlus omavalitsuse ja ettevõtjate vahel on vajalik, sh järjepidev informeerimine kõikvõimalikest ettevõtlust soodustavatest (toetused, koostöö jms) või takistavatest (otsused, planeeringud vms) asjaoludest. Informatsiooni parema jagamise eelduseks on asjaolu, et omavalitsuse kätte on koondunud kogu vajalik ettevõtlusinfo ettevõtetele ja võimalikele investeerijatele ning koostööpartneritele. Seda vajadust kinnitab ka küsitluse tulemus, millest selgub, et **88,5% vastanutest** (123) pidasid **koostööd kohaliku omavalitsusega** oluliseks. Kõigest 10,1% (14) ei pidanud seda oluliseks.
- **Ettevõtluse arendamise** seisukohast Jõgeval, pidasid kõige enam määrava tähtsusega olemasolevat infrastruktuuri- 67,4 % vastanutest märkisid selle kõige olulisemaks. Sellele järgnesid abivalmis omavalitsus (54,3%, 75) ja piirkonna asukoht (44,2%, 61). 9,4% vastanutest (13) hindasid määrava tähtsusega muid tegureid.

Ettevõtjate edasised tegevused ja ootused tulevikule:

- 44,9% ettevõtjatest plaanib oma ettevõtet/ tegevust laiendada, samas 42% vastanutest peab tänast olukorda piisavaks ja laiendada ei plaani. Olemasolevat tegevust on plaaninud vähendada 5,1% vastanutest ja 8% vastanutest ei oska seda hetkel hinnata.
- Laienemise planeerimisel toodi oluliste teguritena välja eelkõige **töötajatega seotud tegurid**: vajadust palgata juurde töötajaid (60,5%, s.o. 49); töötajate väljaõpe (32,1%, s.o. 26) ja töötajate elamispiinaga seotud probleemide lahendamine (13,6%, s.o. 11). Lisaks sellele, tähtsustati laienemisel oluliste vajadustena sobiva kinnistu olemasolu (33,3%, s.o. 27) ning liitumisvõimalusi erinevate kommunikatsioonidega; soodsat ja piisavat liitumist elektrivõrguga (18,5%, s.o. 15); liitumist vee- ja kanalisatsioonivõrguga (12,3%, s.o. 10); soodsat liitumist kaugküttega (8,6%, s.o. 7) ning tagatud gaasivarustust (7,4%, s.o. 6). Lisaks eelnevale, nimetas 27,2% vastanutest veel erinevaid muid vajadusi, mis neil tekivad seoses laienemisega.

Omavalitsuse rollid ja ootused:

- 50,4% vastanutest pidasid ettevõtja vaatenurgast vajalikuks **omavalitsuste ühinemist**. 29,5% vastanutest ei osanud hinnata ühinemise vajalikkust ning 20,1% ei pidanud ühinemist vajalikuks.
- Küsitlusest selgus, et ettevõtjad ootavad **omavalitsuselt eelkõige panustamist erinevatesse väljapakutud teemadesse** järgmiselt:
 - ettevõtjalane nõustamine, sh toetuste teemal- 41,4%;
 - tehnilise taristu arendamine (teed, trassid, liinid jms)- 36,8%;
 - sotsiaalse taristu arendamine (koolid, lasteaiad, kultuuri- ja spordirajatised) - 36,8%;
 - töötajate koolitamine- 25,6%;
 - ühisturundus - 22,6%;
 - suhtlemine ametkondadega (sh Tööinspeksioon, Terviseamet, Päästeamet jne) nõuete täitmisel- 22,6%;
 - detailplaneeringute algatamine ja koostamine- 20,3%;
 - rahvusvahelised kontaktid- 13,5%;Lisaks sellele esitati veel erinevaid ettepanekuid- 29,3%.
- Ettevõtjad ootavad kohalikult omavalitsuselt aktiivset tegevust nooremapoole elanikkonna kinnistamiseks piirkonda või siis siia elama meelitamisel. Selleks võivad olla nii elukeskkonna parandamine, mitmesugused soodustused noortele peredele, mitmekesised vaba aja veetmise võimalused jne. Valmidust ise teha **koostööd piirkonna haridusasutuste ja noortega**, märkis ära **45,9%** (61) küsitlusele vastanud ettevõtjatest. Neist omakorda 45,9% (61) on valmis tutvustama oma tegevusi ja kogemusi; 40,6% (54) võimaldaksid praktikakohti; 28,6% (38) võimaldaksid külastada ettevõtet ja 23,3% (31) pakuksid töövarjuna osalemist. Küsitlusest selgus, et **21,1% vastanutest ei ole antud koostööst huvitatud** või ei pea seda võimalikuks (nt olles liiga väikesed vms).
- Üheks olulisemaks tagasisidestamise hinnanguks iga teenuse pakkumisel (seda nii äri kui avaliku sektori osas) peetakse asjaolu, kas seda soovitatakse edasi ka teistele. Täna tegutsevad ettevõtjad peavad Jõgeva piirkonda ettevõtjana tegutsemiseks piisavalt atraktiivseks. Nii on **64%** vastanutest arvanud, et **soovitaks tuttavale Jõgeva piirkonda** ettevõtjana tegutsemiseks. Vastupidisel arvamusel oli 32% vastanutest. 4% vastanutest aga ei omanud antud küsimuses kindlat seisukohta.
- **Hinnates piirkonna suurimaid probleeme ja takistusi ettevõtjana**, jagunesid vastused põhiliselt nii inimestega seotud kui ka keskkonnast tulenevateks probleemideks. **Inimestega seotud probleemidest** toodi esile põhiliselt kvalifitseeritud ja lihttööjõu puudust (15); elanike arvu vähenemist, noorte äravoolu (6); Jõgeva kuvandit pensionäride linnana (2); madala maksevõimega klienti (7). **Keskkonnast tulenevatest probleemidest** toodi esile kohaliku

omavalitsuse abi ja toe puudumist, ükskõiksust (5); sobivate ruumide vähesust (5); tellimuste vähesust/vähennemist (5); piirkonnas töö puudumist (3); kalleid rendipindasid (2) ja korrupsiooni ning ebaausat konkurentsi (2).

- Olemasolevate ettevõtete kinnistamisel ja uute piirkonda meelitamisel, on olulisteks teguriteks olemasoleva infrastruktuuri seisund, erinevate teenuste kättesaadavus, sotsiaalsed tagatised (nt lasteaed, kool, tervishoid) ja piirkonna üldine turvalisus. Jõgeva linna **tugevuste/ eelistena** töid vastajad esile: asukoha (33); raudteeühenduse olemasolu (31); linna väiksuse ja kompaktsuse (19); turvalisuse (17); rahuliku keskkonna- hea lapsi kasvatada (9); rohelisuse ja heakorrastatuse (7); infrastruktuuri (5); odavuse, sh tööjõud, elamiskulud (3); kokkuhoidva kogukonna (3); tugeva omavalitsuse, juhid (2); üritused, traditsioonid (2); reklaam levib inimeselt inimesele (2).
- Piirkonna **nõrkuste või kitsaskohtadena** nimetasid vastanud: vähe elanikke, sh väike linn, kinnine turg (15); vähene ettevõtetus (11); valitsemine/mitte valitsemine (10); vähe tööhõivet, kvalifikatsiooni puudus (9); vähene koostöö, sh KOV'ide vahel, ettevõtjatega, huvi puudus, ükskõiksus (8); arengueesmärkide ja visiooni puudus (7); vähe üritusi, kohvikuid, vabaajaveetmise ja sportimise kohti (7); vähene tunnus, madal maine (6); halvas seisukorras teed, tänavad (6); töökohtade puudus (6); suurürituste minnalaskmine (5); atraktiivsuse (objektide) puudumine (5); madalad palgad (5); erakondade vahelised kemplused (4); vananev elanikkond (4) noorte lahkumine (4); kohaidentiteedi ja omanäolisuse puudumine (3); elukeskkond (varesed 2) ja eriarstid (2).
- Kohalikul omavalitsusel on, tänu oma positsioonile ja laialdasele koostöövõrgustikule, erinevad võimalused olla piirkonnas kohaliku ettevõtluse seisukohast oluliste probleemide lahendamisel eestvedajaks. Samuti ei saa tänapäeva infoühiskonnas alahinnata ettevõtja jaoks vajaliku konkreetse teabe kättesaamist. Põhjuseks on asjaolu, et informatsiooni suurest hulgast tulenevalt, ei suuda ettevõtjad tihti leida just neile olulist informatsiooni. Selle vältimiseks on kohalikul omavalitsusel oluline roll ka ettevõtjate informeerimisel nende valdkonna võimalustest. Selleks, et neid rolle sisustada konkreetse nõudlusega, küsiti ettevõtjatelt, millised on nende **ootused piirkonna atraktiivsuse tõstmiseks** olukorras, kus eestvedajaks on kohalik omavalitsus. Vastused jagunevad järgmiselt:
 - **Koostöö ja ettevõtjate toetamine** (22 vastajat)- vastanud keskendusid antud juhul eelkõige oma valdkonna vaatenurgast lähtuvalt. Sellest tulenevalt, olid paljud vastused seotud konkreetse vastaja valdkonna eripäradega. Samas oli mitmeid üldiseid ootusi, mis kattusid.
 - **Ettevõtjate kaasamine, soosimine ja tundma õppimine**, sh pöörata enam ja regulaarselt tähelepanu ettevõtjatele, tunnustada, toetada, kuulata; pakkuda välja ümarlaudu ja kaasata erinevatesse teemadesse; viia läbi kokkusaamisi, arutelusid.
 - **Ettevõtjate tegevusega seotud kitsaskohtade lahendamine**- rendipinnad (nt Kaitseliidu maja), tasuta äripinnad; erinevate MTÜde tegevuste, ürituste toetamine soodsate ruumide jms näol; tasuta müügipäevad aastaringselt, mitte laada põhimõttel; omatulu osaline suunamine rendipinna korrashoiuks.

- **Ettevõtjate tegevuse toetamine**- soodustada uute ettevõtete tekkimist, sh starditoetused; nõustamine läbi ettevõtluskeskuse (trükiteenus, raamatupidamine, reklaam, keeleline, juriidiline nõustamine); alustavale ettevõtjale nt raamatupidamisteenuse pakkumine; ettevõtjatele asjaajamise, sh lubade taotlemine jms lihtsustamine; ettevõtjate käest uurida võimalusi pakkuda koolinoortele suveks tööd; töökohtade loomine kolmanda sektori toetuseks (arengu stardiks); erinevatele hangetele kutsuda ka kohalikke ettevõtjaid; sõpruskohtumised väliskülalistega tooks sisse reaalseid töökohti, mitte ainult kohaliku omavalituse sisepoliitilist tarkust.

Eraldi tooks välja ettevõtjate mure seoses **rendipindadega**, mis leidis küsitluse käigus pidevalt esile tõstmist probleemina: jäik rendileping; rendipindade põhjendamatult kõrged hinnad jms.

- **Ettevõtluspiirkonna loomine (8 vastajat)**. Vastajate ootused omavalitsusele olid seotud uute ettevõtluspiirkondade loomiseks, sh:
 - tööstuslinnak/ -piirkond, kus oleksid olemas kõik kommunikatsioonid;
 - tehase, tootmishoone avamine;
 - raudteetööstuspargi loomine;
 - äri- või tehno- või tootmispargi rajamine koos infrastruktuuriga;
 - tugi kaugkütte ja vee-/kanaliühendustega liitumiseks;
 - kuna kohapeal tööjõudu napib, siis tööliste transpordi korraldamine näiteks naabervaldadest;
 - logistikaladude jaoks sobiva piirkonna tekitamine vms, kus olulisem on, et ettevõtjate jaoks oleks mingi "maasikas", mis sunniks pead Jõgeva poole pöörama ja selle koha valima.
- **Tugitaristuga seotud ootustena toodi välja (15) järgmised ettepanekud**:
 - seoses linna poolitava **raudteega**, oli esitatud mitmeid ettepanekuid. Põhiline probleem on selles, et oluline osa linnast on muutunud vähem atraktiivsemaks, sest ühendus sellega ei ole mõistlik. Erinevate lahendustena on pakutud autotunnelit, raudtee ülesõitu/viadukti Puiestee tn pikendusena B.Alveri tänavale linnasisese raudtee ületuskoha rajamist;
 - peatänavade korrastamine;
 - kesklinnast eemal äripindade tekke toetamine;
 - teede väljaehitamine tööstusalade piirkondades;
 - raudteesõlme edasiarendamine;
 - toimivamate ühenduste tagamine teiste keskustega nt Põltsamaa, Mustvee suunas;
 - rongi- ja bussijaama pikemalt avatud hoidmine;
 - kergteede rajamine, nt Laiuse, Kuremaa suundadel.
- **Turismi, piirkonna maine ja tuntusega seotud ettepanekud (12)**. Piirkonna maine tõus loob eeldused investeeringuteks, aitab arendada piirkonda ja turismi, tõhustab elanike siia jäämist ning sisserännet. Seega on mainekujundusele tähelepanu pööramine oluline. Seejuures tuleb võimalusel määratleda ära ka võimalikud sihtgrupid ja sellest tulenevalt valida sobilikud infokanalid. Ettevõtjad on pakkunud välja erinevaid lahendusi, kuidas piirkonda atraktiivsemaks muuta:
 - suurürituste tagasitoomine piirkonda (Jõgevatreff ja Küüslaugufestival);

- korraldada rohkem suurüritusi, et Jõgevat laiemalt tutvustada;
- erinevad näitused, konverentsid, messid, lisaks erinevad väljasõidud, reisirühmad erinevatel eesmärkidel;
- Piibe maantee äärde Jõgeva firmade reklaame juurde;
- piirkonna tutvustamine äri- ja elukeskkonnana (soodsad elamisvõimalused, hea sotsiaalne taristu), sh kui linna, mis on Tallinnale lähemal kui Tartu ja Tartule lähemal kui Tallinn.
- **Elukeskkonnaga seotud ettepanekud** keskendusid eelkõige oluliste piirkondade ja kohtade korrastamisele ja arendamisele- Pedja jõgi, raudteega piirnev ala; B. Alveri park jne. Märkimist leidsid nii vabaaja/sportimise võimaluste parandamine, perearstikeskuse loomine/olemasoleva renoveerimine ja soodsate elamisvõimaluste loomine. Vastustest eristus olulise **lokaalse probleemina** ka lindude (põhiliselt vareste ja hakkide) pesitsemisega seotud probleemid, mida ei ole suudetud lahendada. Samuti viidati puudustele heakorraeeskirjades, mis võimaldavad karistamatult jäätmete ja prahi põletamist ning paljude hoonete ja territooriumite olematut heakorda.
- **Arendustegevusega seotud ootused** käsitlesid eelkõige aktiivset planeerimistegevust; vajadust põhjalikult kaardistada piirkonnaga seotud turismi ja ettevõtluse informatsioon; koostada korralik arengukava ja viia läbi haldusreform.
- **Noortega seotud ettepanekud** olid põhiliselt suunatud sellele, kuidas läbi elukeskkonna parendamise oleks võimalik noori piirkonnaga siduda - huvitegevuse arendamine/ toetamine; sportimisvõimalused jms.
- Küsitluse käigus paluti vastanutel tuua välja mõni **omavalitsuse pädevuses olev tegevus/kohustus**, mida pole tehtud, aga mille järele on olemas vajadus. Vastustest enamuse moodustasid:
 - **Taristuga seotud ettepanekud**- korrusmajade vahelised sõidu- ja kõnniteed tuleks korda teha; paljude tänavate olukord jätab soovida, ülekäigurajad tihti ebaloogilistes kohtades; Suure tänavaremondi tagajärjel kannatavad paljud majapidamised sademete liigse valgumisega hoovidesse ja aedadesse.
 - **Elukeskkonna arendamine** ei vasta ootustele: spordihoone Virtuse seisukord, mis jäi renoveerimata ja soojustamata, kuigi oli võimalus seda CO2 kvoodimüügi rahade toel teha; puudub eakate päevakeskus; puudub järelevalve omavalitsuse ehitiste osas.
 - **Piirkonna sihipärane tutvustamine** on tagasihoidlik: ei suudeta kasutada ära piirkonnas olevaid võimalusi. Näiteks staadioni kasutus erinevate spordiürituste korraldamisel. Vähene tugi ürituste korraldajatele, mille tõttu on linnast lahkunud mitmed suurüritused (Küüslaugufestival, Jõgevatreff jt), mis tutvustasid piirkonda ja tõid kohale siseturiste. Uusi ideid ja üritusi pole aga suudetud piirkonda tuua.
- Küsitlusele vastanud ettevõtjad tundsid **kõige enam puudust järgmiste teenuste osas**:
 - **Korralikust majutus- ja toitlustusasutusest** (9 vastanut) – soov, et toitlustuskohad oleks ka nädala sees kauem avatud, sh toodi esile tervisliku- ja mahetoidu, kohalike väiketootjate kauba (põllumajandussaadused- mahetoit, naturaalne käsitöökaup) kättesaadavuse ning korraliku majutusasutuse puudumist.

- **Vabaajaveetmise võimalused**- ujula/SPA, meelelahutus; kaasaegne raamatukogu; puhkeala (nt jõe baasil ujumis-ja puhkeala loomine).
- **Kaubanduse ja teenustega seotud puudused**- korralik rõiva- ja jalatsikauplus, tööstuskaup; eriarstiabi; kesklinna korralik turuhoone- ja plats; kodumasinat remont; iseteenindusega autopesula; puudus kvaliteetse teenuse järele (sanitaartechnilised- ja elektritööd).

Kokkuvõte: Küsitlus on oluliseks sisendiks nii olemasolevate probleemide määratlemisel kui ka edasiste arengueesmärkide ja -tegevuste kavandamisel. Suhteliselt aktiivne osavõtt küsitlusest ning koostöö tähtsustamine, annavad lootust, et ettevõtjate poolne huvi koostööks on olemas. Lisaks on ettevõtjate poolt välja toodud palju erinevaid ideid võimalike tegevuste kavandamiseks.

Küsitlusest selgus, et vastanute hinnangud Jõgeva piirkonna elukeskkonnale olid positiivsed- 46,1% hindasid selle rahuldavaks ja 39,7% pigem heaks. Sarnased hinnangud anti ka ettevõtluskeskkonnale- rahuldavaks hindasid seda 51,1% vastanutest ja 18,4% hindasid selle heaks.

88,5% ettevõtjatest pidasid koostööd kohaliku omavalitusega oluliseks. Samas hinnangud kohaliku omavalitsuse senisele tegevusele ja võimekusele ettevõtluse toetamisel olid tagasihoidlikud. Heaks hindas senist tegevust ainult 13,5% vastanutest (väga heaks 4,3%), puudulikuks pidas seda 21,3% ja mitterahuldavaks 15,6%. Rahuldavaks pidasid KOV'i tegevusi ja võimeid 45,4% vastanutest.

Ettevõtjate ootused kohalikule omavalitusele olid seotud eelkõige ettevõtlusalase nõustamisega (41,4%), tehnilise (36,8%) ja sotsiaalse (36,8%) taristu arendamisega ning töötajate koolitamisega (25,6%). Oluline on märkida, et 50,5% vastanutest pidasid omavalitsuste ühinemist vajalikuks (vastu olid 20,1%).

Piirkonna suurimate probleemidena ja takistusena nimetati eelkõige inimestega seotud probleeme- kvalifitseeritud ja lihttööjõu puudust, elanike arvu vähenemist ja noorte äravoolu. Selle probleemi lahendamisel olid 45,6% ettevõtjatest valmis tegema ka erinevat koostööd piirkonna haridusasutuste ja noortega. Huvitava tähelepanekuna selgus vastustest, et 21,1% vastanutest aga ei olnud eelnimetatud koostööst huvitatud. Samas võib selline suhtumine olla põhjendatud valdkonna spetsiifilisusega või siis laienemise ambitsioonide puudumisega.

Jõgeva piirkonna tugevuste ja eelistena toodi esile asukoht, raudteeühenduse olemasolu, linna väiksus ja kompaktsus ning turvalisus. Seejuures 64% vastanutest arvas, et nad soovitaks tuttavale Jõgeva piirkonda ettevõtjana tegutsemiseks.

Lisaks eelnevale, koguti küsitluse käigus ettevõtjatelt arvamusi ja ettepanekuid piirkonna atraktiivsuse tõstmiseks, ootustest kohalikule omavalitusele ja ettevõtluskeskkonnale. Süstematiseeritud vastused on tulevikku silmas pidades heaks abimaterjaliks piirkonna arendamisel.

3. SWOT-ANALÜÜS JA ARENGUSTRATEEGIAD

SWOT-analüüs on majanduses ja halduses kasutatav strateegilise planeerimise vahend, millega hinnata valdkonna / organisatsiooni hetkeseisu ning tuua selle kaudu esile võimalikud edasised arenguteed.

SWOT-analüüs toob välja piirkonna:

Tugevad küljed, millele toetudes saab tulevikku planeerida;

Nõrgad küljed, mille parandamiseks tuleb eesmärgid püstitada;

Võimalused, mida peaks püüdma ära kasutada;

Ohud, mida tuleks vältida.

SWOT-analüüsi tulemused tuginevad ennekõike küsitlustest saadud sisendinfole, mis on omakorda üle kinnistatud ja täiendust saanud seminaridel.

Järgnevalt on esitatud **analüüsi tulemused**:

Sisemised tugevused :

- Asukoht
- Raudtee
- Väike ja kompaktne
- Madalad elamis-ja tööjõukulud /madalad kinnisvarahinnad
- Turvaline ja rahulik
- Hea taristu
- Vabad lasteaiakohad, põhikool, gümnaasium

Sisemised nõrkused:

- Väike KOV – vähe elanikke, kinnine turg
- Vähene ettevõtlus
- Kvalifitseeritud tööjõu puudus
- Koostöö puudus
- Valitsemine – poliitiline võitlus
- Arengueesmärkide, visiooni puudus
- Vähene tuntus

Väliskeskkonna võimalused:

- Haldusreform
- Logistiliselt hea asukoht, Tartu lähedus
- Koostöö ettevõtluse arendamiseks, sh ettevõtjate vahel ärivõimaluste laiendamiseks
- Rajatav tööstusala, uued arendused
- Jõgeva ettevõtluskeskkonda turundatakse ühtse tervikuna
- Ettevõtjad on kaasatud piirkonna jaoks oluliste otsuste langetamisesse
- EL toetused
- Tehnoloogiaareng

Väliskeskonna ohud

- Elanikkonna vähenemine ja vananemine
- Riigipoolsete rahastamisplahimõtete pidev muutumine
- Üldised majandustrendid
- Ranged regulatsioonid ja riiklik seadusandlus (riigihanked, noorte töötamine, planeerimine)
- Hariduses õppekavad riiklikult liiga reguleeritud, vähene võimalus integreerida kohalike oludega
- Hinnatõus ja sellest tulenev kulude kasv infrastruktuuri ülalpidamiseks

4. ETTEVÕTLUSE ARENDAMISE MISSIOON, VISIOON, ALUSPÕHIMÕTTED JA TEGEVUSE EESMÄRGID

4.1. Missioon

Olla inimestest ja ettevõtlusest hooliv ning arvestav ja toetav koostööpartner.

4.2. Visioon

Jõgeva on hea mainega atraktiivne piirkond ettevõtete kasvuks ja juurde tekkimiseks, kus on väljaarendatud sobilik taristu ja olemas piisav tööjõuressurs.

4.3. Eesmärgid ja tegevussuunised

Arenguvisiooni konkretiseerivad omakorda **5 strateegilist üldeesmärki**:

1. Tõhusam koostöö, kus ettevõtted ja asutused (sh KOV) on partnerid piirkonna ettevõtlus- ja elukeskkonna arendamisel.
2. Piirkonna turundamine on efektiivne ning inimest ja ettevõtlust väärtustav. Paranenud on piirkonna maine ja tuntus.
3. Tagatud on mitmekesine ja arenev ettevõtluskeskkond.
4. Piirkonna noored on teadlikud siinsetest töö- ja ettevõtluse võimalustest ning soovivad oma tuleviku siduda piirkonnaga.
5. Koostöös erinevate ametkondadega on välja arendatud ettevõtlust toetav tugiteenuste võrgustik.

Üldeesmärkide täitmist **toetavad omakorda määratletud alameesmärgid koos kavandatud tegevussuunistega**, mis on ära toodud tabelis 3. Kavandatavad tegevused põhinevad nii ankeetküsitluses kui seminaris väljatoodule. Hindamaks soovitud tulemusi, mida püstitatud eesmärkide ja selleks kavandatavate tegevuste läbi tahetakse saavutada, on ära toodud vastavad tulemusindikaatorid/-mõõdikud.

Oluline on ära märkida, et Jõgeva linna arengukava ja selle tegevuskava käsitleb ettevõtlust arvestatavas mahus. Linna arengukava tegevuskavast haakuvad antud kavaga ennekõike ettevõtluse ja turismi valdkonnad, mille raames on planeeritud 19 konkreetset tegevust. Paraku ei suudeta eelarveliste vahendite vähesuse tõttu ka volikogu poolt kehtestatavas arengukavas kavandatud tegevusi suures mahus ellu viia. Allolevad **tegevussuunised** toetavad omakorda arengukavas ära toodud – olles kohati detailsemad, kuid mõne valdkonna osas käsitlevad vaid kitsast osa ja üksikut teemat, mida ettevõtjate poolt oli esile toodud (nt elukeskkond ja Pedja jõe äärne puhkeala arendamine jms).

Tabel 3. Tegevussuunised koos eesmärkide ja kavandatavate tulemustega.

EESMÄRGID (üld- ja alameesmärgid)	TEGEVUSED	TULEMUS /MÕÕDIK
ÜLDEESMÄRK 1: Tõhusam koostöö, kus ettevõtted ja asutused (sh KOV) on partnerid piirkonna ettevõtlus- ja elukeskkonna arendamisel		
<p>Piirkonda on tutvustatud äri- ja elukeskkonnana</p>	<p>Kampaania / tegevuskava “Jõgevale tööle ja elama!” kontseptsiooni välja töötamine ja korraldamine koostöös Töötukassa ja teiste ametkondadega.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Töötukassa tutvustab töötamise ja ümberõppe võimalusi; ○ ettevõtted tutvustavad oma tegevust, vabu töökohti; ○ KOVid tutvustavad piirkonda laiemalt – haridusvõimalusi, huvitegevust, piirkonna ettevõtlust, arenguplaane jne; ○ kaasatakse kinnisvara maaklereid tutvustamiseks vaba elamufondi; ○ toimuvad töötoad ja mõttetalgud. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ loodud tugev koostöövõrgustik (KOVid, Töötukassa, JAEK, ettevõtted), kes veavad eest ja osalevad kampaanias; ○ kampaanias osalejate kasvav huvi - iga aastaselt kaasatud juurde uusi partnereid; ○ osalejate kasvav huvi – nii piirkonna elanike kui ka väljastpoolt tulijate seas; ○ kampaania seotud haridusasutuste karjääri- ja majandusõppega; ○ positiivne tendents rahvastiku näitajate osas (sisserände kasv, noorte kinnistamine piirkonnaga, sh soodustada naasmist); ○ uued loodud töökohad, suurem tööjõuvalik.
<p>Tagatud on kaasav piirkonna arengu suunamine ja tegevuste kavandamine</p>	<p>KOV kaasav eelarve</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ettevõtjatel, elanikel, asutustel on võimalus teha oma ettepanekuid omavalitsuse eelarveliste vahendite sihipäraseks kasutamiseks 	<ul style="list-style-type: none"> ○ eelarvesse tehtavate ettepanekute arv on kasvav; ○ suureneb kogukonna hüvanguks tehtavate ühisprojektide ja algatuste arv; ○ tõhustub ettevõtjate omavaheline koostöö (ühistaotlused, kokkulepitud tegevused); ○ kaasatavale eelarvele suunatud summa on iga aastaselt kasvav; ○ ettevõtjate suurem osalus ja kaasa rääkimine piirkonna arendamises.

<p>Välja on arendatud piirkonna ettevõtjaid ühendav tugev koostöövõrgustik /katusorganisatsioon</p>	<p>Aidata kaasa ettevõtjad ühendava katusorganisatsiooni loomisele ja/või liitumisele JÕGEVA VALLA ETTEVÕTJATE LIIT MTÜ-ga.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ ühise organisatsiooni alla koondumine; ○ korraldatakse koolitusi, õppereise; ○ Leida ettevõtjad, kes on valmis selles aktiivselt kaasa lööma, panustama. KOV toetus võib olla nii materiaalne kui ka mittemateriaalne. 	<ul style="list-style-type: none"> ○ toimiv organisatsioon, mis on avatud uute liikmete lisandumiseks (erineva suuruse ja sektori ettevõtjatele); ○ liikmete arv on kasvav, sh ka noorema põlvkonna esindajate osas; ○ läbi viidud koolituste ja ühisürituste arv on kasvav; ○ ettevõtjate teadlikkus suureneb; ○ omavaheline tihe koostöö lööb eeliseid klasterite /võrgustike moodustumiseks.
<p>Koostööpartnerid (ettevõtted, KOV jt) viibivad ühises infoväljas ja on vastastikku informeeritud</p>	<p>Ettevõtjatele regulaarselt (aastas 2-3 korda) läbi viidavate ümarlaudade korraldamine</p> <hr/> <p>Ettevõtlus-ja infopäevade korraldamine, ühised seminarid koolitused (koostöös teiste ameti asutustega – KOV, JAEK, Töötukassa jne)</p> <hr/> <p>Ettevõtjatega ühisüritused, teiste piirkondade (riikide) ettevõtete külastamine</p> <hr/> <p>Ametnikele piirkonna ettevõtetesse töövarjupäevade korraldamine</p> <hr/> <p>Volikogu ja komisjonide väljasõidud ettevõtetesse (väljasõiduistungid, komisjonid)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ regulaarselt toimuvad kokkusaamised, mille käigus vahetakse asjakohast informatsiooni; ○ osapoolte vahel toimiv koostöövõrgustik; ○ osapooled on teineteise tegemistest ja plaanidest informeeritud; ○ jooksvalt arutletakse vajadusi ning võimalusi koostöö ja piirkonna arengu tõhustamiseks; ○ korraldatakse koolitusi, infopäevi, väljasõite mis on aktuaalsed ja huvipakkuvad; ○ osalejate arv on kasvav (kuna pakutakse seda, mida oodatakse), käsitletavate teemade valik laienev. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> ○ loodud on vahetu kontakt; ○ KOV esindajad omavad reaalselt ettekujutust piirkonnas tegutsevatest ettevõtetest ning on kursis igapäevaste teemadega.

Paranenud on piirkonna tuntu	Teha koostööd suursündmuste (olemasolevate ja uute) korraldamisel	<ul style="list-style-type: none"> ○ piirkonnas toimuvate sündmuste kõlapinda on laiendatud; ○ ellu kutsutud uued koha identiteediga seotud sündmused; ○ ühiselt on reklaamitud nii ettevõtet kui ka piirkonda tervikuna.
	Erinevate kohaidentiteediga seotud sündmuste korraldamine, kohvikute päeva korraldamise jätkamine,	
Elukeskkond on atraktiivsem ja inimsõbralikum	Teha koostööd spordi- ja puhkealade väljaarendamisel ning linnapildi mitmekesistamisel ja korrastamisel (võimalus teha seda läbi kaasava eelarve ja/või ettevõtjate omapoolse panustamise – töö, teenus, rahaline) Nt Pedja jõe ja kallasala arendamine puhkealaks (esalt paigaldada wc, kabiin), spordi-ja mänguväljakute rajamine,	<ul style="list-style-type: none"> ○ juurde on loodud võimalusi erinevate spordialadega tegelemiseks; ○ välja on arendatud puhkealad (nt Pedja jõe äär koos ujumise-ja pallimänguväljakutega); ○ piirkonna atraktiivsus kasvanud läbi erinevate sündmuste (kultuuri-, spordiürituste jms); ○ linnapilt on korrastatum, leitud lahendused vareste, hakkide probleemile (nt linnupeletid vms);
	Kultuurikeskuse (sh välilava) keskse rolli mitmekesistamine ja laiendamine erinevatele sihtrühmandele	
	Välja on töötatud heakorraplaan ja tagatud tõhus järelevalve	
	Aidata kaasa, et rongi- ja bussijaam oleks pikemalt avatud	

ÜLDEESMÄRK 2: Piirkonna turundamine on efektiivne ning inimest ja ettevõtlust väärtustav. Paranenud on piirkonna maine ja tuntus.

<p>Ettevõtlust väärtustatakse ja ettevõtjaid märgatakse</p>	<p>Jätkata ettevõtjate tunnustamisüritustega</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ ettevõtja rahulolu on kasvanud, tema panust kogukonna heaks hinnatakse ja väärtustatakse
<p>Paranenud on piirkonna maine</p>	<p>Mainekujunduse sihipärane koordineerimine</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ üldise maine parandamiseks on välja valitud sihtrühmad ja infokanalid ning planeeritud tegevused
<p>Piirkonna ettevõtteid ja tegevusi teatakse nii maakonna siseselt kui ka väljaspool</p>	<p>Piirkonna ettevõtete tutvustamine KOV lehes (regulaarselt ilmuvalt KOV vahelehesena, artiklitena vms)</p> <p>Piirkonna ettevõtlust ja ettevõtluse võimaluste tutvustamiseks vastava kodulehe loomine ja aktiivne elus hoidmine, sotsiaalmeedias tutvustamine</p> <p>Jõgeva linna ettevõtlust tutvustavad trükised</p> <p>Ühisturundusele kaasa aitamine, eestvedamine (messidel osalemine, kontaktide ja sidemete vahendamine jm)</p> <p>Kohaturundus - ettevõtete kaasamine piirkonna turundusse, ettevõtlusvõimaluste tutvustamine läbi sõpruslinnade ja organisatsioonide (Linnade Liit, Maaomavalitsuste Liit, Vooremaa Geopark, Eesti tervislike linnade võrgustik jne)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ piirkonna ettevõtlus leiab kajastamist ja tutvustamist KOV kaasabil; ○ ettevõtjate huvi enda tegevuste tutvustamisest koostöös KOViga on kasvav; ○ ettevõtte tuntuse kasvuga tugevneb organisatsioonikultuur – olemasolevate töötajate kinnistamine ja suurem atraktiivsus uutele töötajatele /klientidele; ○ pakutavad teenused ja tooted on seostatud senisest enam piirkonnaga, mille tulemusel müües ühte, müüakse ka teist (mõlema pooltelt); ○ läbi ühisturunduse on saavutatud paremad tulemused väiksema ressursiga; ○ saavutatud erinevad lisandväärtused (nt ühispaketid jms).

ÜLDEESMÄRK 3: Tagatud on mitmekesine ja arenev ettevõtluskeskkond.

Planeerimis- ja arendustegevus on läbimõeldud, aktiivne ning kaasav	Piirkonna arendus- ja planeerimistegevuses koostöö tegemine - ühised arutelud piirkonna arengüküsimuste lahendamisel, taristu (teed, tänavad, veevarustus ja kanalisatsioon jne) arendamise kavandamisel, maakasutuse planeerimisel	<ul style="list-style-type: none"> ○ võimalusel on arvestatud ettevõtete vajaduste ja arenguplaanidega; ○ senisest enam võetakse arvesse erinevate osapoolte pikaajsemaid arenguplaane.
	Aktiivse planeerimistegevuse teostamine – planeeringud hetkevajadusest sammu võrra ees	
	Infrastruktuuri projektide koostamine ja rajamine	
Investeeringud taristusse on sihipärased, ettevõtjate ja kogukonna vajadusi arvestavad	Ettevõtlusalade loomine ja arendamine (sh Jaama, Suvila ja Betti Alveri tänaval; Turu ja Toominga tänaval ning Tallinna mnt äärses ettevõtluspiirkonnas)	<ul style="list-style-type: none"> ○ taristu vastab elu-ja ettevõtluskeskkonna vajadustele, olles perspektiivikas nii uute ettevõtete siia asumisel kui ka olemasolevate laienemisel.
	Ettevõtete juurde kommunikatsioonide, juurdepääsuteede ning parklate rajamise toetamine	
	Teede ja tänavate korrastamine vastavalt teehoiukavale	
	Ühisvee-ja kanalisatsiooni arendamine vastavalt valdkondlikule kavale	
ÜLDEESMÄRK 4: Piirkonna noored on teadlikud siinsetest töö- ja ettevõtluse võimalustest ning soovivad oma tuleviku siduda piirkonnaga.		
Noortele töö-, ettevõtluse – ning kogukonna võimaluste tutvustamine	Ettevõtete välja selgitamine, nõ huvirühma koondamine, kes oleks valmis koostööks haridusasutuste ja noortega	<ul style="list-style-type: none"> ○ noored on teadlikud piirkonnas pakutavatest töö ja ettevõtluse võimalustest;

	<p>Koostöö tõhustamine koolidega - piirkonna ettevõtete ja igapäevase reaalse elu (ettevõtjaks saamise ja olemisega kaasneva) tutvustamine</p> <p>Valikainete ja valikaine nädalate korraldamine kohalike ettevõtete baasil, nt puidu- ja mööblitööstuse-õpe, rohkem praktilisust ja piirkonna võimaluste, väljakutsete tutvustamist</p> <p>Kohalike ettevõtete aktiivne osalemine erinevates programmides, ettevõtlusnädalatel, karjäärinõustamisel (sh nt „Tagasi kooli!“, „Teeviit“ jm)</p> <p>Praktiliste tundide läbiviimine ettevõtetes (või ettevõtte tegevusega seotult), erinevate elukutsete tutvustamine ettevõtetes</p> <p>Jõgeva oma MALEV - lapsed suveks tööle!</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ läbi erinevate valdkondade ja praktilise tegevuse on aidatud kaasa noorte tööharjumuse ja -oskuste kujunemisele; ○ motiveeritud seostama õppe- ja loometegevust piirkonnaga.
<p>Noorte ettevõtlikkuse suurendamine</p>	<p>Stipendiumifondi loomine (piirkonna noorte teadustööde, uuringute, konkursside jne toetamiseks)</p> <p>Noorte ettevõtlikkuse tunnustamine ja toetamine (nt õpilasfirmade toetamine jms)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ noorte ettevõtlikkus on kasvanud - rohkem noori seostab oma tuleviku ettevõtlusega
<p>Elukeskkond on noortele atraktiivne ja erinevaid võimalusi pakkuv</p>	<p>Elukeskkonna kujundamisel on võetud arvesse sihtrühma ootusi ja vajadusi</p> <p>Piirkonna elukeskkonna võimaluste tutvustamine (läbi kampaania „Jõgevale tööle, elama“ suunamise jm)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ mitmekesistatud vabaajaveetmise, sportimise- ja huvitegevuse võimalusi; ○ piirkonna kuvand noorte seas on paranenud.

ÜLDEESMÄRK 5: Koostöös erinevate ametkondadega on välja arendatud ettevõtlust toetav tugiteenuste võrgustik

Välja on arendatud ettevõtluse toetusmeetmed	Ettevõtlusinkubaatori, loomemaja loomisele kaasa aitamine (nt sobilike ruumide pakkumise vms)	<ul style="list-style-type: none"> ○ loodud toimiv ja motiveeriv süsteem ettevõtete loomiseks, kasvuks; ○ ettevõtlusaktiivsus on suurenenud.
	Inkubatsioonikeskuse käivitamine linnavalitsuse majja	
	Uute ettevõtete tekkimise soodustamine – nt alustava ettevõtja starditoetused, käendus, äriplaani nõustamine vm (koostöös Töötukassa ja JAEKiga)	
	Piirkonda laiemalt tutvustavate ettevõtete toetamine (nt muuseumite jt)	
Tagatud teabe kättesaamine koos nõustamise ja tegevuste koordineerimisega	Piirkonna turismi ja ettevõtluse kaardistamine	<ul style="list-style-type: none"> ○ ettevõtjad on informeeritud piirkonnas pakutavatest võimalustest – teave on koondatud ja kättesaadav ühest kohast koos kompetentse nõustamisega.
	Vabade äri-, tootmismaade ja -pindade andmebaasi koostamine ja uuendamine	
	Ettevõtluse eest vastutava ametniku palkamine, kes nõustab ja koordineerib tegevusi	
	KOV teenuste, ostude ja ehituste hangete läbiviimisel info jagamine kõigile võimalikku huvi pakkuvatele piirkonna ettevõtetele	

6. RISKIANALÜÜS

Peamisteks riskideks, mis võivad mõjutada käesolevas kavas püstitatud eesmärkide ja kavandatud tegevuste elluviimist, on

- poliitilised riskid;
- finantsmajanduslikud riskid;
- administratiivsed riskid;
- kommunikatsiooni riskid.

Riskide avaldumine mõjutab muuhulgas ettevõtjate hinnangut KOV suhtumise ja suutmatuse osas ettevõtluskeskkonda arendada ning raskendab ilmselt ka edasist koostööd, kuna tegevused ei ole järjepidevad ning kava koostamisse antud panus ei leia kinnitamist / ei rakendu.

Alljärgnevalt on ära kirjeldatud peamised riskid ja võimalikud tegevused mõju vähendamise maandamiseks.

Riskifaktor	Võimalikud lahendid riskide maandamiseks
Poliitiline risk: <ul style="list-style-type: none">- võimu vahetusega (valimised, haldusreform) muutuvad KOV prioriteetid/kokkulepped;- valitseb poliitikute killustatus, kus tehakse päevakajalisi otsuseid, mis ei arvesta piirkonna pikaajalisi arenguhuviseid tervikuna.	<ul style="list-style-type: none">- kava koostamise protsessi, tulemuste ja vajaduste tutvustamine nii üldsusele kui ka volikogudele, komisjonidele;- kavas püstitatud eesmärkide ja välja pakutud tegevussuuniste sisseviimine teistesse KOV arengudokumentidesse (üldjuhul on juba hetkel need kooskõlas olemasolevate strateegiatega);- riiklik poliitika ja seadusandlus (KOKS) on muutumas KOV poolset panustamist ettevõtlusesse toetavamaks ja soodustavamaks, kus koos kohustustega antakse riigi poolt kaasa ka rahalisi vahendeid – läbi liitude asjakohaste ettepanekute tegemine;- järjepidev tulemuste/muutuste kaardistamine ja tulemustega kaasnevate mõjude hindamine.
Finantsmajanduslikud riskid: <ul style="list-style-type: none">- puuduvad rahalised ressursid tegevuste elluviimiseks ning valmisolek eelarvelistest vahenditest järjepidevalt panustada.	<ul style="list-style-type: none">- tegevuste kavandamisel hinnatakse ja analüüsitakse põhjalikult nende sotsiaalmajanduslikku ja pikaajalist mõju;- rahaliste vahendite kasutamine on võimalikult kuluefektiivne, sihipärane ja läbipaistev.
Administratiivsed riskid: <ul style="list-style-type: none">- puuduvad järjekindlus, vastutajad ja eestvedaja kavandatu elluviimiseks;- partnerite (KOV, ettevõtjad, asutused) vähene motivatsioon ja huvi koostöök.	<ul style="list-style-type: none">- juhtimisstruktuuri ülesehitamine koostöös partnerite/osapooltega;- KOV poolt vastutava ametniku määramine, kes on võrgustikupõhise koostöö eestvedaja;- osapoolte ootuste regulaarne kaardistamine ja vajalike meetmete rakendamine osapoolte huvide täitmiseks. Uute vajadusepõhiste teenuste arendamine;

	<ul style="list-style-type: none"> - koostöövõrgustikus osalejate motiveerituse kasvatamine kavandatu elluviimises, kokkulepetest kinnipidamine, regulaarsed koostöökohtumised osapooltega ja tulemuste seire.
<p>Kommunikatsiooni riskid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - partnerid viibivad erinevas infoväljas; - info edastamise üleküllus või mittepiisav – oluline teave läheb kaduma ja/või on raskesti mõistetav; - avalikkusele kättesaadavat teavet ei uuendata – info eksitav. 	<ul style="list-style-type: none"> - kommunikatsiooniplaani koostamine ja selle eest kompetentsete vastutajate määramine; - sobilike ja erinevate teabekanalite (sh sotsiaalmeedia) kasutamine sihtrühmade informeerimiseks ja asjaosaliste laialdaseks kaasamiseks; - informatsiooni pidev ajakohastamine, selle kohta informatsiooni levitamine; - piirkonna ja KOV ajalehtedes regulaarne kajastamine kava elluviimisest ja partnerite tegevustest.

7. KOKKUVÕTE

Kohalikud ettevõtted on piirkonnas peamised materiaalsete väärtuste, tulude ja töökohtade loojad. Ettevõtluse areng piirkonnas on omakorda otsene kohaliku omavalitsuse arengu mõjutaja – seda läbi tööhõive, pakutavate teenuste pakkumise ja tulumaksu tagamise. Ettevõtluskeskkonna areng loob olulised eelised ettevõtluse arenguks ja seeläbi piirkonna üldiseks arenguks.

Käesoleva kava koostamise raames on üheks kõnekamaks tulemuseks olnud ligi 150 ettevõtja kaasa rääkimine ja arvamuse avaldamine läbi ankeetküsitluse ja seminaride. Kavas püstitatud eesmärgid ja kavandatud tegevussuunised tuginevad küsitlustes ja seminaridel esile toodule ning kokku lepitule.

Oluliseks eesmärgiks on olnud, seda ka käesoleva ettevõtluskava koostamise protsessi tulemusel, tõhustada omavahelist koostööd - leida selleks parimad ja efektiivseimad meetmed ning parandada seeläbi piirkonna ettevõtlus- ja elukeskkonda.

Kohaliku ettevõtluskeskkonna all mõistetakse piirkonnas majandustegevust mõjutavaid ressursse ja tingimusi. Valdavalt on need seotud töötajate olemasolu, kvalifikatsiooni ning tehnilise ja sotsiaalse infrastruktuuriga.

Ettevõtjale on oluline ka kohalike võimuorganite toetav suhtumine ja koostöövalmidus. Omavaheline infovahetus, ettevõtjate avalik tunnustamine, toetamine ja nõustamine kohalikus omavalituses ei nõua suuri rahalisi kulusi, vaid pigem poliitilist otsust ja sellekohaste prioriteetide seadmist.

Suuremate investeeringute puhul on oluline kaaluda investeeringute laiemat pikaegset sotsiaal-majanduslikku mõju ning valida välja kuluefektiivseimad ja suurima mõjuga tegevused.

Nii küsitlustest kui ka seminaridest selgus, et koostöö olulisust tähtsustakse, kuid samas on suhteliselt keerukas ja välja kutsuv leida ühisosa ning huvitekitavaid teemasid ja meetmeid, mis tooks osapooled kokku. Antud asjaolu tõendab nii ametkondade (sh nt Töötukassa, JAEK jt) senine kogemus ettevõtjate kaasamisel (nt erinevate kampaaniate, programmide korraldamisel) kui ka käesoleva kava protsessis läbiviidud seminaridel osalemine, kus osapoolte huvi oli kohati pigem leige kui aktiivne. Seda enam on aga oluline tagada tegevuste kavandamisel järjepidevus, aktiivne eestvedamine ning kokkulepetest kinni pidamine, samuti üldsuse ja koostööpartnerite toetav suhtumine ja teineteise mõistmine.